

Opdrachtgever

IWI

Inspectie Werk en Inkomen
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

IWI

Onderzoek

Jaarverslag IWI 2010

Startdatum – 1 januari 2011

Einddatum – 30 april 2011

Categorie

Toezicht en functioneren van sociale
zekerheid

Jaarverslag IWI 2010

Doel en vraagstelling

In haar jaarverslag (W45) geeft IWI een oordeel over het functioneren van het stelsel in 2010.

Conclusie

Op basis van de door IWI uitgevoerde onderzoeken uit 2010, wordt op grond van het Besluit taakuitoefening Inspectie Werk en Inkomen' verslag gedaan van het functioneren van het stelsel van werk en inkomen. In dit jaarverslag verbindt de inspectie de resultaten van haar toezichtonderzoek uit 2010 met de beleidsdoelstellingen van het huidige kabinet. De inspectie concludeert dat het stelsel van werk en inkomen goed stand heeft gehouden tijdens de economische crisis. De basisdienstverlening op de Werkpleinen was op orde. Verder wijst de inspectie op het belang om re-integratiemiddelen vooral in te zetten voor mensen die op eigen kracht geen werk kunnen vinden. Een dergelijke selectieve inzet is des te belangrijker nu de budgetten krimpen. Onderzoek van IWI toont aan dat investeren in mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt toegevoegde waarde heeft.

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/cnbtoxfv>

Inspectie Werk en Inkomen
*Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid*

Jaarverslag 2010

Doel van het toezicht van de Inspectie Werk en Inkomen is:
'Onafhankelijk inzicht bieden in de effectiviteit van de
uitvoeringspraktijk in samenhang met het beleid op het terrein
van werk en inkomen'.

Voorwoord

Het jaarverslag van de Inspectie Werk en Inkomen bevat, zoals te doen gebruikelijk, op grond van het 'Besluit taakuitoefening Inspectie Werk en Inkomen' een verslag over het functioneren van het stelsel van werk en inkomen. In dit jaarverslag verbindt de inspectie de resultaten van haar toezichtonderzoek uit 2010 met de beleidsdoelstellingen van het huidige kabinet. Ze beoogt daarmee de uitvoeringsorganisaties te ondersteunen bij het verbeteren van de uitvoeringspraktijk.

De re-integratie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zal de komende periode voor een groter deel binnen het gemeentelijke domein gaan plaatsvinden. Daarom wordt in dit jaarverslag ook het accent gelegd op de activeringstaak van gemeenten. De inspectie heeft geconstateerd dat in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk de koppeling tussen de werkprocessen 'werk' en 'inkomen' nog kan worden verbeterd. Een betere koppeling tussen re-integratie en inkomensbescherming kan bijdragen aan het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van burgers om in hun bestaanszekerheid te voorzien. Uitgaande van de gemeentelijke beleidsvrijheid meent de inspectie dat gemeenten met dit handelingsperspectief voordeel kunnen behalen.

Het kabinet benadrukt het vergroten van de arbeidsparticipatie en ziet betaald werk als de beste mogelijkheid voor burgers om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen bestaanszekerheid. Daarnaast ligt de nadruk op het benutten van het arbeidsvermogen van mensen met een uitkering. Dat is van belang voor deze mensen én met het oog op de verwachte krapte op de arbeidsmarkt. Al het beschikbare arbeidsvermogen is de komende jaren nodig om de economie optimaal te laten renderen.

Uitvoeringsinstanties binnen het stelsel van werk en inkomen kunnen hieraan bijdragen door mensen met een uitkering te ondersteunen op hun weg naar de arbeidsmarkt. Re-integratie moet alleen worden ingezet voor mensen die ondersteuning echt nodig hebben. De re-integratie dient zich ook meer te richten op de (toekomstige) personeelsbehoefte van werkgevers.

Met de vorming van de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid per 1 januari 2012, kan vanuit meer disciplines de activerende werking van het stelsel worden versterkt. Zo levert de inspectie een bijdrage aan een veilige en gezonde werkplek voor werknemers ter voorkoming van arbeidsuitval. De aanpak van illegale arbeid schept ruimte voor arbeidsparticipatie van mensen met een uitkering. Tevens zorgt een hardere aanpak van uitkeringsfraude dat alleen mensen die er recht op hebben en het echt nodig hebben, inkomensondersteuning krijgen.

Ten slotte draagt het toezicht op het stelsel van werk en inkomen er aan bij dat uitvoerende instanties mensen doeltreffend activeren om vanuit een uitkering te gaan werken.

De uitdaging voor de komende jaren is er voor te zorgen dat iedereen zoveel mogelijk naar vermogen participeert op de arbeidsmarkt.

Mr. J.A. van den Bos
Inspecteur-generaal Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Inhoud

1	Werk en inkomen in één hand	4
1.1	Inleiding	5
1.2	Gematigde groei in onzekere tijden	5
1.3	Re-integratie	7
1.4	Bestaanszekerheid	9
1.5	Uitvoering re-integratie en bestaanszekerheid gekoppeld?	11
2	Inspectie Werk en Inkomen	12
2.1	Taken en positie IWI	13
2.2	Resultaten en bevindingen toezichtprogramma's	13
2.3	Overige onderzoeken en inspectietaken	16
	Interviews	21
3	Bedrijfsvoering	28
3.1	Baten-lastendienst	29
3.2	Uitvoering van het jaarplan 2010	29
3.3	Medewerkers	30
3.4	Middelen	30
	Bijlagen	
	Geraadpleegde literatuur	31
	Financiële overzichten 2010	32
	Lijst van afkortingen	34
	Publicaties van de Inspectie Werk en Inkomen	35

1 Werk en inkomen in één hand

‘Werk is de beste manier om aan armoede te ontkomen.’¹

Een hechte koppeling in de uitvoeringspraktijk tussen re-integratie en inkomensbescherming versterkt de activerende werking van het sociale zekerheidsstelsel. Re-integratieondersteuning moet uitsluitend worden gegeven aan mensen die niet op eigen kracht de arbeidsmarkt kunnen betreden. Ook moeten maatregelen die de bestaanszekerheid borgen in het perspectief van arbeidsparticipatie worden geplaatst. Dit behoedt mensen voor langdurige uitkeringsafhankelijkheid en voorkomt dat zij een beroep moeten doen op aanvullende inkomensondersteuning.

1.1 Inleiding

Zoals elk jaar doet de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) verslag van haar bevindingen in een bredere context, waarin actuele thema's een plek krijgen. Ook heeft de inspectie invulling gegeven aan haar opdracht met betrekking tot een stelselverhaal door haar toezichtbevindingen nog eens te bezien op alles wat kan bijdragen aan de verbetering van de arbeidsdeelname van mensen. Vanuit deze invalshoek kijkt de inspectie in dit jaarverslag hoe de uitvoeringsinstanties de activiteiten re-integratie en het borgen van bestaanszekerheid kunnen verbinden met het oog op een meer rendabele inzet. Hierbij gaat de inspectie uit van de vrijheid van gemeenten bij het uitvoeren van deze taken.

1.2 Gematigde groei in onzekere tijden

In 2010 was sprake van een beperkt herstel van de economie met een groei van 1,75 procent. Voor 2011 wordt een groei verwacht van 1,5 procent. De ramingen zijn onzeker vanwege de financiële crisis in de Eurozone en de effecten van overheidsbezuinigingen.² De meeste economische indicato-

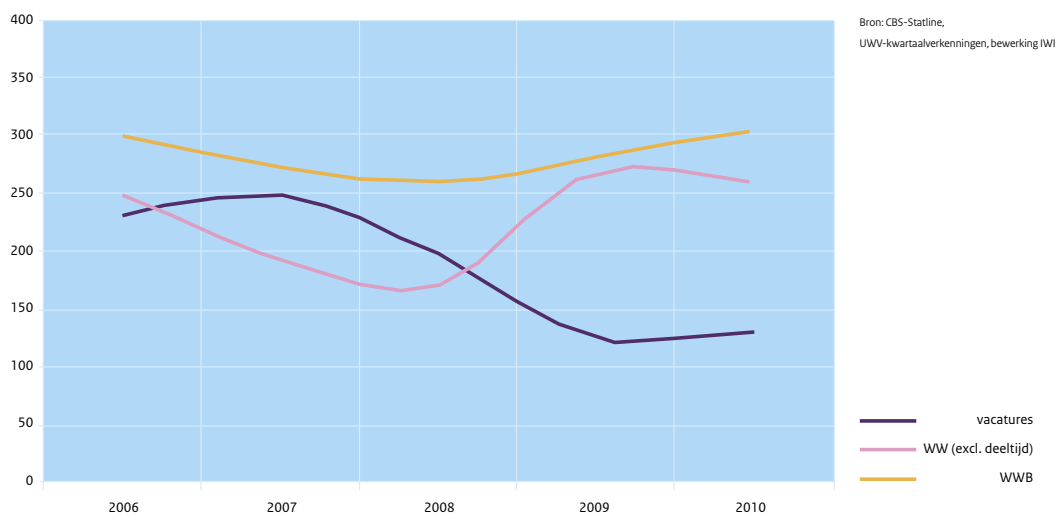
ren waarmee het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de conjunctuur bepaalt, stonden eind 2010 op 'herstel'. Een aantal duidt op groei (producentenvertrouwen, orders) en een aantal staat nog in het rood (grote aankopen, arbeidsvolume).³ Het Centraal Planbureau (CPB) typeert de huidige economische situatie als 'gematigde groei in onzekere tijden'.

Nederland gaat de komende jaren in verdubbeld tempo vergrijzen. In de periode 2011-2015 komt er een half miljoen 65-plussers bij. In de afgelopen vijf jaar ging het nog om een kwart miljoen. De oorzaak van deze versnelling ligt in pensionering van de babyboom van de jaren na de Tweede Wereldoorlog. In 2010 bedraagt de potentiële beroepsbevolking 10,1 miljoen personen; deze neemt de komende 30 jaar af met 800.000 mensen.⁴

Aan de dalende trend van het aantal openstaande vacatures kwam in het derde kwartaal van 2010 een einde (zie figuur 1). Het aantal openstaande vacatures bedroeg in dat kwartaal gemiddeld bijna 115.000, ongeveer 7.000 meer dan in het derde kwartaal van 2009.⁵ Bij UWV WERKbedrijf werden in 2010 door werkgevers bijna 270.000 vacatures ingediend,

Figuur 1

Openstaande vacatures en lopende uitkeringen WW en WWB periode 2006 - 2010

² CPB, Gematigde groei in onzekere tijden, CPB-Nieuwsbrief, december 2010, p. 4 - 7.

³ CBS, Conjunctuur verbetert verder, 27 januari 2011.

⁴ CBS, Tempo vergrijzing loopt op, 17 december 2010.

⁵ CBS-statline, 12 november 2010.

8 procent meer dan in 2009.⁶ Verder verleende het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) in 2010 ruim 10.700 ontslagvergunningen minder dan in 2009.⁷

Het aantal lopende bijstandsuitkeringen steeg in 2010 met 26.000 naar 307.000 (zie ook figuur 1).⁸ Het aandeel jongeren in de totale bijstandspopulatie is gegroeid. Ultimo 2010 hadden 35.000 jongeren een WWB/WIJ-uitkering en dat is 64 procent meer dan ultimo 2008.

Ondanks de forse krimp van de productie in 2009 zijn de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in 2010 meegevalen. Het CPB stelt voor 2010 een werkloosheidspercentage vast van 5,4 en verwacht in 2011 een daling naar 5 procent.⁹ Het aantal nieuwe WW-uitkeringen in 2010 komt, zo blijkt uit cijfers van het UWV, lager uit dan in 2009 (415.000 versus 428.000). Ook het aantal lopende uitkeringen komt eind 2010 iets lager uit dan eind 2009: 264.000 versus 270.000 (zie ook figuur 1).¹⁰

De WIA-instroom is volgens UWV in 2010 harder gestegen dan op grond van structurele factoren werd verwacht. UWV voor heel 2010 de prognoses naar boven bijstellen met ruim 10 procent. Het aantal nieuwe WIA-uitkeringen komt in 2010 uit op 35.700. Ultimo 2010 bedraagt het totale aantal WIA-uitkeringen 110.000; ultimo 2007 was dat aantal 38.400.¹¹ In 2010 is de nieuwe Wet Wajong ingevoerd. De instroom van Wajongers is in 2010 een fractie (200) lager dan in 2009. Toen bedroeg de instroom in de Wajong 17.600. Eén van de redenen voor deze daling is volgens UWV een licht verminderde doorstroom vanuit de WWB.¹²

UWV meldt in zijn jaarverslag 2010, dat het aantal werkende Wajongers bij reguliere werkgevers ondanks de economische crisis met 3,3 procent is toegenomen.

Ondanks het olopende aantal uitkeringen WIA en Wajong in de periode 2006 - 2010, is het totaal aantal lopende uitkeringen arbeidsongeschiktheid (WAO, Wajong, WIA) in die periode met 12.500 afgenomen. Dit komt door de gestage afname van het sterk vergrijsde WAO-bestand (zie figuur 2).

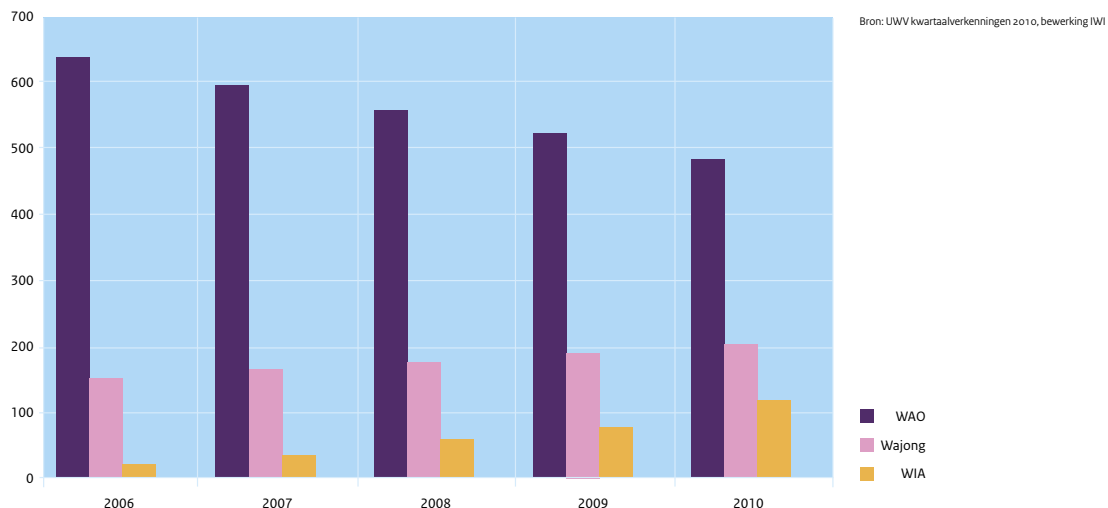
Een belangrijk doel van het kabinet is om met de beschikbare re-integratiemiddelen zoveel mogelijk mensen te laten deelnemen aan het arbeidsproces. Dit ook met het oog op de verwachte krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van ontgroening en vergrijzing.

Verder benadrukt het kabinet de eigen verantwoordelijkheid van mensen en ziet vanuit dat perspectief de sociale zekerheid als een laatste vangnet voor mensen die niet op eigen kracht een inkomen kunnen verwerven. De eigen verantwoordelijkheid komt ook tot uitdrukking in de wens van het kabinet om: 're-integratie alleen nog selectief in te zetten voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt'.¹³ Het kabinet beschouwt een baan als de beste sociale zekerheid, maar biedt mensen, die echt niet kunnen meedoen, bestaanszekerheid.

De ambitie van de inspectie met dit jaarverslag is een maximale inzet door uitvoeringsinstanties te ondersteunen om juist dié mensen naar werk te begeleiden en bestaanszekerheid te bieden, die anders permanent langs de kant komen te staan.

Figuur 2

Aantal lopende uitkeringen arbeidsongeschiktheid 2006 - 2010

6 UWV, Vbtb-verslag 2010, februari 2011, p. 49.

7 UWV, Nieuwsflits Arbeidsmarkt, UWV-WERKbedrijf, december 2010, p. 2.

8 CBS, 26 duizend uitkeringen meer in 2010, 28 februari.

9 CPB, Nieuwsbrief, december 2010, p. 4 - 7.

10 UWV, Kwantitatieve informatie 2010, maart 2011.

11 UWV, Kwantitatieve informatie 2010, maart 2011.

12 UWV, Kwartaalverkenning IV, UWV, Amsterdam, januari 2011, p. 11.

13 Regeerakkoord VVD-CDA, Vrijheid en verantwoordelijkheid, 30 september 2010, p. 44.

1.3 Re-integratie

Het re-integratiebeleid richtte zich in 2010 op de re-integratie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd moesten UWV en gemeenten in de afgelopen twee jaar veel inzet plegen om de sterke stijging van het aantal uitkeringsaanvragen te verwerken (zie figuur 3).

Om de dreigende stijging van het aantal werklozen het hoofd te bieden zijn op de Werkpleinen mobiliteitscentra opgericht om bij dreigend massaontslag zoveel mogelijk mensen van werk naar werk te bemiddelen. Deze inzet heeft er mede toe bijgedragen dat de uiteindelijke gevolgen van de economische crisis, in termen van het aantal werklozen, beperkt bleven. Het gebruik van de deeltijd-WW kan daar ook aan hebben bijgedragen. In de periode april 2009 tot eind 2010 heeft UWV 75.600 uitkering deeltijd-WW toegekend.¹⁴ In 2010 bemiddelden UWV en gemeenten 256.000 WW'ers en ruim 28.000 WWB'ers naar werk.¹⁵

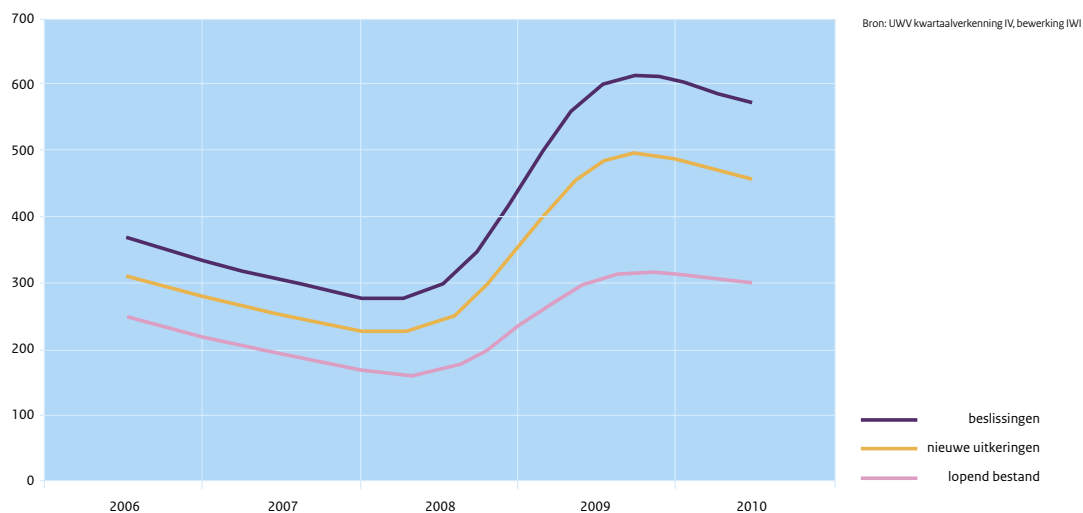
Uit onderzoek van de inspectie blijkt dat de Werkpleinen werden geconfronteerd met een plotselinge toename van het aantal werklozen in 2009 (zie figuur 3). Desondanks hebben UWV en gemeenten er steeds voor gezorgd dat op de Werkpleinen de uitkeringsaanvragen werden verwerkt en dat de basisdienstverlening voor arbeidsbemiddeling werd geboden. Zo slaagde UWV erin om 95 procent van de aanvragen WW in 2010 tijdig (binnen vier weken) uit te betalen. In 2008 en 2009 bedroeg dit percentage respectievelijk 88 en 81.¹⁶

Uit de beleidsdoorlichting van artikel 23 (gericht op de doelmatige en doeltreffende inzet van re-integratiemiddelen) en het daarop volgende plan van aanpak re-integratie komt een beeld naar voren over een effectieve inzet van

re-integratie.¹⁷ Re-integratie heeft vooral meerwaarde voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt en kan daarom beter worden ingezet voor mensen die al langer in de WW zitten. Voor mensen met direct zicht op werk hebben instrumenten als directe bemiddeling naar werk de voorkeur. Waar werk op korte termijn geen optie is, kan beter worden gewerkt aan versterking van competenties van werkzoekenden (scholing, stages).

Onder meer onderzoek van de inspectie in 2010 en eerdere jaren bevestigt dat investeren in mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt toegevoegde waarde heeft. Inspectieonderzoek uit 2010 laat zien dat van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt voor wie werkgevers niet de gehele loonsom hoeven te dragen, ongeveer 40 procent doorstroomt naar regulier werk. Daarnaast worden (een deel) van de cliënten met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt door uitvoeringsinstanties geactiveerd, waarmee soms lange periodes van passiviteit en non-participatie worden doorbroken. Deze activiteiten zijn een stap in de richting van de arbeidsmarkt. Met dit soort inzichten kan een selectieve inzet van re-integratie, zoals het kabinet nastreeft, worden bereikt.

Figuur 3
Ontwikkelingen (nieuwe) uitkeringen WW 2006 – 2010 (vanaf 2009 inclusief deeltijd-WW)

¹⁴ UWV, Jaarverslag 2010, maart 2011.

¹⁵ UWV, Ontwikkeling Werkpleinen 2010, UWV, januari 2011.

¹⁶ UWV, Jaarverslagen 2008, 2009 en 2011.

¹⁷ SZW, Beleidsdoorlichting re-integratie, 2007; en Plan van aanpak re-integratie, november 2008

Box 1 Effectiviteit van re-integratiemiddelen¹⁸

Vanaf de introductie van marktwerking in re-integratie is de effectiviteit ervan, onder meer in de Tweede Kamer, omstreden geweest. Het doel van re-integratie is werkzoekenden te ondersteunen bij hun terugkeer naar werk. Centraal binnen het re-integratiebeleid staat het uitgangspunt dat de inzet van re-integratie selectief en vraaggericht moet plaatsvinden. Re-integratie-instrumenten worden alleen daar ingezet waar zij meerwaarde hebben en de aansluiting tussen aanbod en vraag op de arbeidsmarkt bevorderen. Re-integratie is van groter nut indien deze zich richt op mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Wel moet daarbij de situatie op diezelfde arbeidsmarkt worden betrokken.

Voor mensen die op eigen kracht die weg terug kunnen vinden, leidt een re-integratietraject eerder tot vertraging dan tot een snelle toetreding op de arbeidsmarkt. Mensen voor wie een re-integratietraject wordt ingezet, gaan vaak pas effectief naar werk zoeken wanneer dit traject is afgerond. Mensen die geen ondersteuning nodig hebben, vinden door een traject dus mogelijk pas later werk, het zogenoemde lock-in effect. Verschillen in meerwaarde van re-integratie-instrumenten worden grotendeels bepaald door de mate waarin dat lock-in effect optreedt.

Andere factoren die de meerwaarde van re-integratie beïnvloeden, betreffen de mate waarin het instrument past bij de betrokkene, het moment van inzetten en de mate waarin de activiteit op werk gericht is. WW'ers hebben over het algemeen meer baat bij kortdurende activiteiten als arbeidsbemiddeling. Aanbodversterkende instrumenten (zoals scholing) dragen minder bij aan het snel vinden van werk, maar hebben eerder nut voor het versterken van de arbeidsmarktpositie op langere termijn. Voor wat betreft het moment van inzetten blijkt het bij WW-gerechtigden over het algemeen beter het eerste uitkeringsjaar geen re-integratietraject in te zetten, terwijl de inzet van re-integratie in de bijstand beter op een eerder moment kan plaatsvinden.

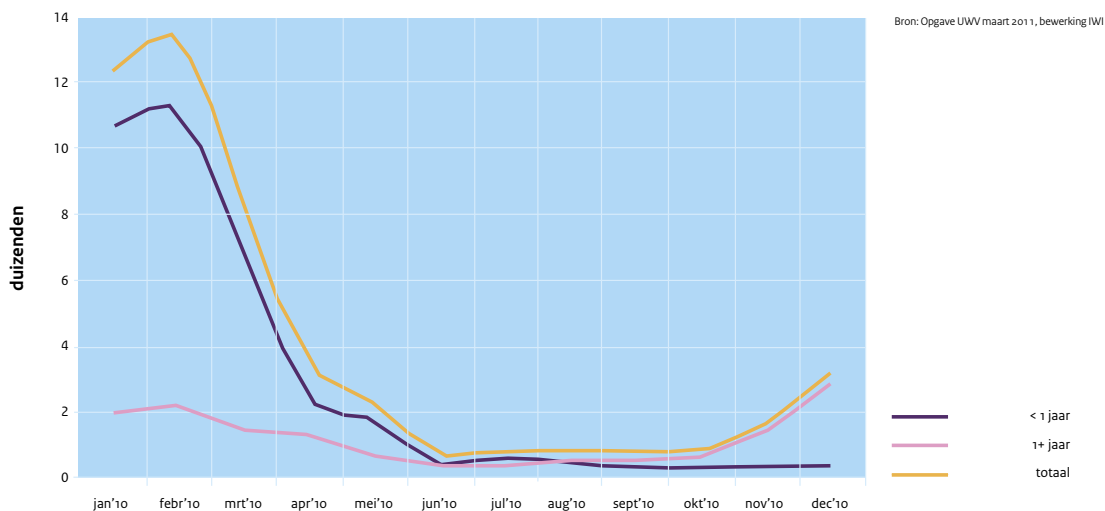
De inspectie deed in 2010 onderzoek naar de overschrijdingen van het re-integratiebudget WW in 2009. Daaruit blijkt dat van alle re-integratietrajecten in 2009 65 procent werd ingezet voor mensen die korter dan een jaar WW hadden. In 2008 bedroeg dat percentage nog 41 procent.¹⁹ De minister van SZW besloot in maart 2010, vanwege de overschrijdingen op het re-integratiebudget WW, dat UWV alleen nog re-integratie-ondersteuning mocht bieden aan mensen die langer dan een jaar werkloos zijn. De inspectie constateert dat de inzet van trajecten, volgens werkcoaches, in het eerste kwartaal van 2010 nog gericht was op de nieuwe instroom van werklozen. Ook de cijfers van UWV laten zien dat in het

eerste kwartaal van 2010 het overgrote deel van de trajecten (84 procent) is ingezet voor nieuwe instroom (zie figuur 4). Vanaf april 2010 is sprake van een scherpe daling van het totaal aantal ingekochte trajecten (bedroeg in 2010 ruim 47.000 trajecten). In september van 2010 neemt het aantal trajecten voor mensen die langer dan één jaar werkloos zijn verhoudingsgewijs toe.

Het uitgangspunt van een selectieve inzet van re-integratiemiddelen heeft in de crisistijd onder druk gestaan.²⁰ De inspectie meent dat de meerwaarde van re-integratie hiermee minder groot is geweest dan ze had kunnen zijn.

Figuur 4

Aantallen re-integratietrajecten WW in 2010 naar uitkeringsduur

¹⁸ Voor een volledige analyse van de netto-effectiviteit van re-integratie, zie o.a.: Tempelman, C., c.s., Kosten en en resultaten van re-integratie, SEO, 2010 en Groot, I., A. Hyema en L. Kok, Effectiviteit van re-integratie voor WW'ers, SEOR, 2006 en Ministerie van SZW, Beleidsdoorlichting artikel 23, januari 2007.

¹⁹ IWI, Risicobeheersing en re-integratiebudgetten UWV, oktober 2010, p. 23

²⁰ Onder selectiviteit verstaat de inspectie dat er alleen middelen worden ingezet voor werkzoekenden die ondersteuning nodig hebben om aan het werk te komen.

Een belangrijke nuancering daarbij is dat tijdens de crisis de vraag naar arbeid afnam waardoor het aantal werkervattingen vertraagde. Ook bij een goede selectieve inzet van middelen blijft het dus onduidelijk hoeveel mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt tijdens de crisis effectief naar werk begeleid hadden kunnen worden.

De aandacht voor de meer kwetsbare cliënten had, zo blijkt uit onderzoek van de inspectie, te lijden onder de inspanningen om nieuwe uitkeringsaanvragen te verwerken en de gevolgen van de crisis op te vangen. De doelstellingen van het participatiebeleid vereisten van de uitvoering meer aandacht voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. De inkoop van trajecten voor deze groep is verhoudingsgewijs nog iets gestegen in de jaren 2009 en 2010, toen er sprake was van een crisissituatie. Voor de re-integratiedienstverlening door gemeenten gold, dat volgens case-managers re-integratie, de aandacht verschoof van het 'zittende bestand', mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, naar de nieuwe instroom, mensen met een kleinere afstand tot de arbeidsmarkt.²¹ Deze verschuiving is ook cijfermatig te zien in figuur 5.

Onderzoek van IWI laat zien dat de kans op een traject afneemt, naarmate mensen meer kenmerken vertonen die duiden op een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Werkcoaches geven aan, zo blijkt uit onderzoek van de inspectie, dat ze worden aangestuurd door *targets* gericht op uitstroom. Werkcoaches zeggen zich daardoor zeker in crisistijd primair te richten op snelle uitstroom en daarbij op die groepen cliënten die dicht bij de arbeidsmarkt staan.

De komende periode is minder budget beschikbaar voor re-integratie. Zo bedraagt het re-integratiebudget voor de WWB in 2011 nog 100 miljoen euro en wordt het in 2012 afgebouwd.

Deze ontwikkeling dwingt de uitvoering om selectief en vraaggericht te opereren en voor mensen alleen die instrumenten in te zetten die een aantoonbare meerwaarde hebben voor terugkeer naar de arbeidsmarkt. Daardoor wordt het risico kleiner dat deze mensen langdurig van een uitkering afhankelijk raken en in hun bestaanszekerheid worden aangetast.

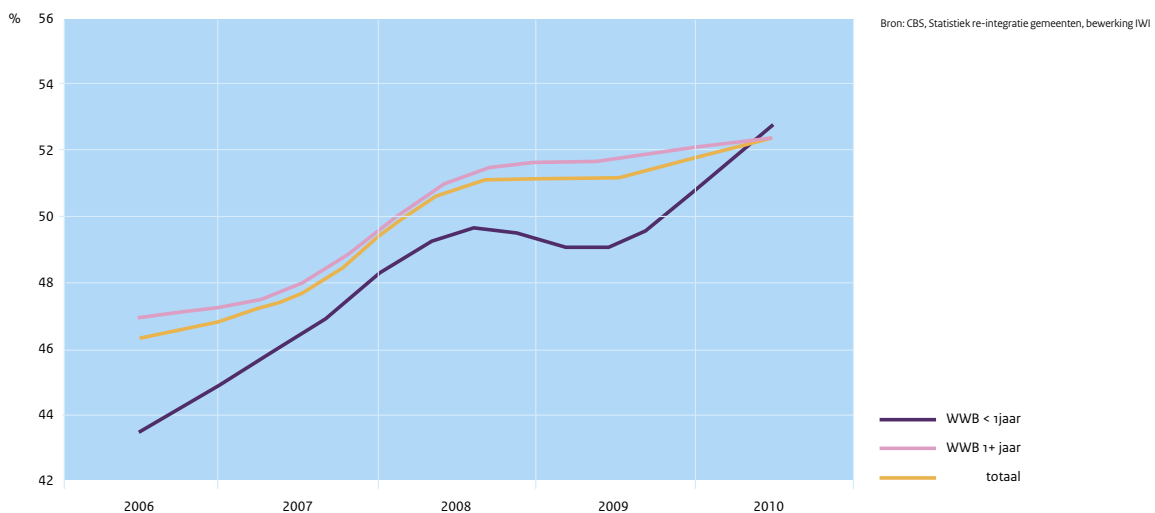
1.4 Bestaanszekerheid

Inkomensverlies als gevolg van werkloosheid of arbeidsongeschiktheid wordt gecompenseerd met het verstrekken van een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering. Voor mensen die geen aanspraak (meer) kunnen maken op deze uitkeringen en niet in staat zijn op eigen kracht een inkomen te verwerven, biedt de Wet werk en bijstand (WWB) bestaanszekerheid. De hoogte van een bijstandsuitkering is gelijk aan het sociaal minimum, afgeleid van het wettelijk minimumloon. De bijstand is bedoeld om te voorzien in algemeen noodzakelijke kosten van bestaan. Toch kan de positie van mensen die langdurig moeten rondkomen van een minimuminkomen onder druk komen te staan. Dit geldt zowel voor uitkeringsgerechtigden als voor werkenden met een laag inkomen.

De inspectie heeft in 2010 de uitvoering van de bestrijding van armoede onderzocht. Uit het onderzoek blijkt dat in 2008 van de 6,8 miljoen huishoudens in Nederland 6,7 procent (460.000 huishoudens) een inkomen hadden gelijk aan of lager dan het sociaal minimum van 1.260 euro per maand.²² Uit het Armoedesignalelement blijkt dat in 2009 164.000 huishoudens al vier jaar of langer onder deze inkomensgrens leefden (2,2 procent van alle huishoudens). Volgens dit SCP/CBS-onderzoek is het aantal werkenden met een dergelijk

Figuur 5

Percentage WWB'ers met een traject naar uitkeringsduur periode 2006 - 2010

²¹ Overigens kunnen mensen die al langer een uitkering hebben in een eerder stadium wel ondersteuning hebben gehad. Naast de economische crisis geven gemeenten als redenen voor de verschuiving van aandacht aan nieuwe instroom, de krimpende budgetten voor re-integratie en andere doelgroepen die moeten worden ondersteund.

²² IWI, Programmarapportage armoedebestrijding, augustus 2010, p. 9.

laag inkomen in 2009 opgelopen tot 576.000. Daarmee maken ze een steeds groter deel uit van het totaal aantal armen in Nederland. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat het aantal kinderen uit gezinnen op of onder het sociaal minimum, na lange tijd te zijn gedaald, in 2009 weer licht is toegenomen. Het risico op armoede is relatief hoog bij eenoudergezinnen, bijstandsontvangers en alleenstaanden jonger dan 65 jaar. Ook mensen uit niet-westerse landen en de nieuwe EU-lidstaten behoren tot de risicogroepen.²³

Mensen zijn minder geneigd om arbeid te aanvaarden als het verschil tussen uitkering en inkomen uit arbeid klein is en ze er, mede door het verlies van aanvullende voorzieningen, financieel niet echt op vooruit gaan (de zogenaamde armoedeval). Zo blijkt uit een enquête van de inspectie dat 23 procent van de respondenten met een bijstandsuitkering aangeeft, vanwege het ontbreken van financieel perspectief, niet actief op zoek te gaan naar werk. Mensen in de bijstand zijn niet altijd op de hoogte van een mogelijke inkomensachteruitgang. Bijstandsgerechtigden verwachten in circa tweederde van de gevallen dat zij er in inkomen op vooruit gaan indien zij gaan werken. Van de mensen die vanuit de bijstand zijn gaan werken, zegt 42 procent er in inkomen niet op vooruit te zijn gegaan. Dit heeft volgens de inspectie voor een deel te maken met onvoldoende kennis over de inkomensgevolgen bij het aanvaarden van werk (zie box 2). Verder blijkt dat een deel van de uitgestroomde bijstandsgerechtigden is gaan werken zonder dat sprake is van inkomensverbetering. Het financiële aspect is voor deze mensen niet leidend. Sociale omstandigheden, intrinsieke motivatie en zelfredzaamheid spelen evenzogoed een rol.

Een belangrijke taak bij inkomensondersteuning is weggelegd voor gemeenten omdat zij dicht bij de burger staan. Gemeenten geven op lokaal niveau een eigen invulling aan het bestrijden van armoede. De aanvullende inkomensondersteuning van gemeenten kan bijvoorbeeld bestaan uit: bijzondere bijstand, kwijtschelden van lokale lasten, langdurigheidstoelage en een stads- of kortingspas. Daarnaast heeft gemeentelijk beleid gericht op bestaanszekerheid als doelstelling het bevorderen van sociale en economische participatie.

Het totale bedrag dat gemeenten voor armoedebestrijding inzetten belooft op jaarbasis circa 570 miljoen euro. Uit een rapportage van Divosa komt naar voren, dat gemeenten die aan het onderzoek hebben deelgenomen, gemiddeld 56 euro per huishouden aan armoedebeleid uitgaven.²⁴ Wordt alleen rekening gehouden met het aantal huishoudens op of onder het sociaal minimum, dan komt het gemiddelde bedrag per huishouden uit op ruim 1.200 euro per jaar (570 miljoen euro op 460.000 huishoudens). De uitvoeringskosten van het armoedebeleid komen, volgens Divosa, neer op circa 32 procent van de totale uitgaven voor armoede. Dit percentage is gebaseerd op schattingen van de betrokken gemeenten.

IWI heeft aan mensen met lage inkomens gevraagd in hoeverre het armoedebeleid van gemeenten heeft bijgedragen aan verbetering van hun inkomenspositie en in hoeverre dat activerend werkt. Uit dit onderzoek blijkt dat 63 procent van de mensen met een inkomen op bijstandsniveau zeggen niet of moeilijk rond te kunnen komen. Voor mensen met een inkomen dat per maand 200 euro meer bedraagt dan het bestaansminimum, zegt 41 procent niet of moeilijk rond te kunnen komen. Bij deze inkomensstap halveert de groep die zegt met betalingsachterstanden te maken te hebben.

De voorzieningen voor kinderen en de kosten die worden vergoed via de bijzondere bijstand hebben een positief effect op de mate waarin mensen aangeven rond te kunnen komen. De overige aanvullende regelingen worden niet als zodanig ervaren. Aanvullende (inkomensondersteunende) regelingen hebben soms als voorwaarde dat er gedurende langere tijd sprake moet zijn geweest van een inkomen op het niveau van het sociaal minimum. Dit geldt bijvoorbeeld voor de langdurigheidstoelage. Mensen die nog maar kort op een laag inkomen zijn aangewezen kunnen mogelijk nog een beroep doen op vermogen. Aanvullende inkomensondersteuning zal ook in dat geval pas na verloop van tijd aan de orde zijn.

Ten aanzien van de invloed van de aanvullende regelingen op de sociale participatie geldt, dat deze invloed beperkt

Box 2 Geïnformeerd zijn over aanvullende inkomensregelingen

Als het gaat om de bekendheid met aanvullende regelingen blijkt uit onderzoek van de inspectie dat bijstandsgerechtigden beter op de hoogte zijn van de gemeentelijke ondersteunende regelingen dan mensen met een uitkering van UWV, de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en werkenden met een laag inkomen. Landelijke regelingen, zoals huur- en zorgtoeslagen zijn bij alle groepen met een inkomen op of rond het sociaal minimum beter bekend.

Onderzoek van de inspectie wijst uit, dat het gebruik van aanvullende gemeentelijke regelingen voor een belangrijk deel afhangt van de bekendheid hiervan. Aanvullende regelingen kennen een hoog niet-gebruik. Dat geldt ook voor de toeslagen die gedeeltelijk arbeidsongeschikten bij UWV kunnen aanvragen indien hun inkomen beneden het sociaal minimum raakt.

is en dat vooral zelfredzaamheid en opleiding bepalend zijn voor participatie. Uit een publicatie van het SCP hierover blijkt dat uitstroom uit armoede meestal plaatsvindt via betaald werk, maar dat het hebben van een baan nog geen garantie is dat men niet langer in een situatie van armoede verkeert.²⁵

Ten slotte blijkt uit het onderzoek van de inspectie, dat het gros van de regelingen in het kader van het armoedebeleid louter wordt toegepast op basis van de inkomenssituatie en niet vanuit de gedachte om te activeren. Stadspas en kortingspas richten zich weliswaar op het doorbreken van sociaal isolement, maar daarmee is voor mensen met nog enig arbeidsvermogen de aansluiting met re-integratie nog niet gemaakt. Armoedebestrijding en participatiebevordering zijn in de praktijk nog twee aparte werkprocessen.

1.5 Uitvoering re-integratie en bestaanszekerheid gekoppeld?

De onderzoeksresultaten zoals die in de vorige paragrafen op de gebieden werk en inkomen zijn weergegeven laten zien dat er op onderdelen van de uitvoering nog meer rendement is te behalen. De re-integratieondersteuning komt nog te weinig terecht bij de mensen die dat echt nodig hebben. Vaker dan tot nu toe zou hier een betere selectie moeten plaatsvinden tussen mensen die zelfredzaam zijn en mensen van wie al vanaf het begin duidelijk is dat re-integratie-inspanningen noodzakelijk zijn. Dit geldt ook voor mensen die al langere tijd een uitkering hebben en daarmee in de regel een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

Een andere pijler van de sociale zekerheid is gericht op het borgen van bestaanszekerheid. Binnen dat onderdeel heeft de inspectie zich in 2010 vooral gericht op de armoedebestrijding. Op dit punt heeft de inspectie geconstateerd dat van de inkomensondersteunende regelingen er slechts enkele door mensen met een laag inkomen worden ervaren als een bijdrage aan hun bestaanszekerheid. De activerende component binnen armoedebestrijding levert in de huidige uitvoeringspraktijk een beperkte bijdrage aan de arbeidsparticipatie.

Als de pijlers werk en inkomen in samenhang worden gezien, valt op dat de inzet van re-integratiemiddelen vooral gericht was op instroom en daarmee op mensen die nog niet lang een uitkering ontvingen. Voor armoedebestrijding gold juist dat de meeste regelingen gericht waren op mensen die al langere tijd een uitkering ontvingen. De inzet van re-integratie inspanningen nam dus af naarmate de uitkeringsduur, en daarmee de kans op armoede, toenam.

Armoedebestrijding en re-integratie hebben evenwel een overeenkomstig doel. Beide zijn bedoeld de cliënt beter in staat te stellen zijn verantwoordelijkheid voor werk en inkomen te nemen. Beide beogen daarmee de zelfredzaamheid van de cliënt te versterken. Re-integratie doet dat door mensen aan werk te helpen en armoedebestrijding door (inkomens)belemmeringen weg te nemen en daarmee de ruimte te scheppen om weer te gaan participeren.

Participatie als onderdeel van het armoedebeleid suggereert een integrale aanpak van re-integratie en inkomensondersteuning. De inspectie ziet dit in het uitvoeringsproces weinig terug. De inspectie meent dat deze twee onderdelen van het stelsel beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Het stelsel moet cliënten niet inkapselen in regelingen die de afhankelijkheid van de cliënt bevestigen. Het zou juist moeten functioneren als springplank. Door de inzet van re-integratie te richten op die groepen die alleen met ondersteuning de weg naar de arbeidsmarkt kunnen vinden, kan veel armoede worden voorkomen. Zeker in een tijd waarin als gevolg van ontgroening en vergrijzing de vraag naar arbeid het aanbod lijkt te gaan overstijgen.

Waar armoede dan nog wel ontstaat, kan de bestrijding ervan, naast financiële ondersteuning, zich richten op het versterken van de zelfredzaamheid van de cliënt. Niet alleen door het bieden van inkomensondersteuning, maar juist door het koppelen van die ondersteuning aan activiteiten die op de langere termijn een nieuw perspectief op werk kunnen bieden. Dit past in het streven van het huidige kabinet naar renderende aanwending van middelen voor zowel re-integratie als armoedebestrijding, toegespitst op mensen die dat echt nodig hebben.

2 Inspectie Werk en Inkomen

2.1 Taken en positie IWI

IWI heeft de wettelijke taak om voor de minister van SZW onafhankelijk inzicht te bieden in de bijdragen die de uitvoeringsinstanties binnen het domein van werk en inkomen leveren aan de doelstellingen van het kabinet. Daarbij gaat het om de *effectiviteit van de uitvoeringspraktijk in samenhang met het beleid op het terrein van werk en inkomen*.²⁶ Waar nodig (groot risico) en waar mogelijk (duidelijke normen) zal de inspectie tot oordelen komen. De focus van het toezicht van IWI is verschoven van organisatiegericht naar *stelselgericht*. De inspectie relateert haar inzichten en oordelen aan het uitvoerend stelsel én de beleidsdoelen op het terrein van werk en inkomen. De inspectie beschouwt het stelsel als een systeem, waarin zij de diverse rollen en bijdragen van de uitvoerende partijen beziet zodat de minister zijn verantwoordelijkheid voor de goede werking van het stelsel kan waarmaken.

Per 1 maart 2010 heeft de inspectie een reorganisatie doorgevoerd. Op die datum zijn de taken op het gebied van arbeidsveiligheid aan de Arbeidsinspectie overgedragen. Vanaf 1 mei 2010 is onder verantwoordelijkheid van de inspecteur-generaal (IG) de uitvoering van de wettelijke taken van IWI met betrekking tot de rechtmatige en doelmatige uitvoering van afzonderlijke wetten aan de Auditdienst van het ministerie van SZW overgedragen. In 2010 is de ontwikkeling van de Arbeidsinspectie (AI), de Sociale inlichtingen- en opsporingsdienst (SIOD) en IWI naar één Inspectie SZW voortgezet. Vanaf 1 maart 2010 is er één IG benoemd voor de AI, SIOD en IWI.

2.2 Resultaten en bevindingen toezichtprogramma's

De thema's zoals opgenomen in het meerjarenplan 2010 - 2013 en in het jaarplan 2010 van IWI, zijn leidraad geweest voor de toezichtactiviteiten. Belangrijke thema's in het meerjaren- en jaarplan zijn: het leveren van maatwerk door de uitvoeringspraktijk en de inkomens- en participatie-ondersteuning aan kwetsbare groepen. Daarnaast zijn de crisisbestendigheid van het stelsel van werk en inkomen

en een goede dienstverlening aan cliënten belangrijke onderwerpen.

In het jaarplan 2010 zijn deze thema's uitgewerkt in vier programma's: inkomenszekerheid, participatie, dienstverlenende overheid en informatieprocessen binnen het stelsel. Voor de onderwerpen per programma wordt verwezen naar het genoemde meerjarenplan en jaarplan. Hieronder volgen per programma de belangrijkste programmalijnen voor 2010 en de meest prominente conclusies uit de programmarapportages.

Programma Participatie in 2010

In 2010 sluit de inspectie de programmalijn 'participatie van kwetsbare groepen' af. Een serie onderzoeken heeft hier in de periode 2008-2010 inhoud aan gegeven. Aansluitend bij het SZW-actieprogramma 'Iedereen doet mee' (oktober 2007) heeft de inspectie haar toezicht gericht op de re-integratie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast is binnen dit programma onderzoek gedaan naar de activiteiten van uitvoerende instanties om te voorkomen dat mensen niet meer participeren en naar de dienstverlening aan werkgevers.

Om na te gaan in hoeverre deze beleidsdoelen in 2010 zijn bereikt onderzocht de inspectie de begeleiding van langdurig zieke werklozen, de inzet van re-integratietrajecten bij cliënten die al lange(re) tijd een uitkering ontvangen, de aansturing en uitvoering van het participatiebeleid bij gemeenten en de inzet van loonkostensubsidies als re-integratie-instrument. Het onderzoek 'Van werk naar werk' richtte zich op de bijdrage van de uitvoering aan het voorkomen van langdurige werkloosheid.

In het systeem van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voeren gemeenten de regie en zijn sw-bedrijven de uitvoerders. Arbeidsontwikkeling is een belangrijke doelstelling omdat dit de mogelijkheid voor Wsw'ers van uitstroom naar reguliere arbeid vergroot. In het onderzoek 'Arbeidsontwikkeling Wsw in beeld' is de inspectie ingegaan op de regievoering door gemeenten ten aanzien van de Wsw. Een belangrijke conclusie uit het onderzoek is dat gemeenten nog onvoldoende de regie voeren op de omschakeling van productie naar arbeidsontwikkelbedrijf. Dit kan tot gevolg hebben dat

de eigenlijke doelgroep van de Wsw onvoldoende de kans krijgt op mogelijkheden van arbeidsontwikkeling. Sw-bedrijven en gemeenten moeten daarom alert blijven op het risico van verdringing. De huidige verschillen in financiering van de doelgroepen geven hier aanleiding toe. De meeste sw-bedrijven bevonden zich begin 2010 overigens nog middenin de ontwikkelingsfase van productiebedrijf naar arbeidsontwikkelbedrijf. Een actievere regierol van gemeenten en een nauwere samenwerking met sw-bedrijven, bijvoorbeeld door prestatieafspraken op het terrein van arbeidsontwikkeling, is hiervoor wel noodzakelijk.

Tot slot is binnen het programma Participatie op verzoek van de minister (naar aanleiding van vragen uit de Tweede Kamer) een onderzoek uitgevoerd naar de inspanningen en activiteiten van UWV en gemeenten om seizoensgebonden vacatures in de land- en tuinbouwsector te vervullen (zie voor de beschrijving van dit onderzoek ook paragraaf 2.3).

De verschillende onderzoeken hebben geleid tot twee programmarapportages. In de eerste rapportage *'Dienstverlening op maat'* concludeert de inspectie dat veel van de dienstverlening binnen het stelsel van werk en inkomen is toegesneden op het snel weer aan het werk helpen van de meer zelfredzame cliënten. Deze dienstverlening sluit aan bij de overgrote meerderheid van cliënten. Als echter sprake is van een verhoogd risico op langdurige werkloosheid, wordt dit vaak pas later vastgesteld. Hierdoor gaan intensievere vormen van dienstverlening trager dan gewenst van start. De inspectie oordeelt dat hierdoor de preventie van langdurige uitkeringsafhankelijkheid in het gedrang komt. IWI constateert verder dat de begeleiding door UWV van zieke werklozen naar werk tekort schiet. De focus op werk kwam in veel gevallen later dan wenselijk tot stand. Voorgescreven termijnen werden vaak ruim overschreden en de actieve begeleiding of monitoring was vaak beperkt en kwam pas laat tot stand. De inspectie acht het risico aanwezig dat hierdoor re-integratiekansen worden gemist. Inmiddels zijn verbeterplannen geformuleerd en heeft de minister van SZW in maart 2011 voornemens voor modernisering van de Ziektewet geconcretiseerd.

De tweede programmarapportage *'Participatie in crisistijd'* vormde de afsluiting van het meerjarig onderzoek naar de participatie van personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.²⁷ Het beleid ging uit van een intensivering van de aandacht voor de groep mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Afgemeten aan het aantal ingekochte trajecten, stelt de inspectie vast dat van een dergelijke intensivering geen sprake was. De inkoop van trajecten voor de kwetsbare groep is slechts beperkt gestegen. Daarnaast bleek dat naarmate mensen meer (objectieve) kenmerken vertonen van kwetsbaarheid, de kans op een traject kleiner wordt. De inspectie signaleert in het rapport dat zowel UWV als gemeenten de werkcoaches aansturen via prestatie-

afspraken ten aanzien van de uitstroom. Werkcoaches zeggen zich daardoor, zeker in crisistijd bij verhoogde werkdruk, vooral te richten op snelle uitstroom.

De inspectie ziet positieve effecten van de inzet van re-integratie-instrumenten bij mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Zo blijkt uit onderzoek van de inspectie dat van de uitkeringsgerechtigden die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en voor wie werkgevers niet de gehele loonsom hoeven te dragen, ongeveer 40 procent doorstroomt naar regulier werk.

Programma Inkomenszekerheid in 2010

Naast het bevorderen van arbeidsparticipatie beoogt de sociale zekerheid bestaanszekerheid te bieden aan mensen die buiten hun schuld niet in staat zijn om door het verrichten van arbeid in hun levensonderhoud te voorzien. Het programma Inkomenszekerheid richt zich op onderwerpen op het terrein van het bieden van bestaanszekerheid. Binnen dat terrein onderscheidt dit programma de werkvelden inkomensbescherming, activering, armoede bestrijding, schuldhulpverlening en handhaving.

In 2010 zijn drie afzonderlijke onderzoeken op het terrein van armoedebestrijding verricht. Deze onderzoeken richten zich op zaken als de bekendheid met inkomensondersteunende regelingen, de bijdrage van deze regelingen aan het verbeteren van de inkomenspositie van mensen met een laag inkomen en de activerende werking van het armoedebeleid. Verder is binnen dit programma onderzoek gedaan naar bestrijding van zwarte (uitkerings)fraude. Daarnaast zijn op verzoek van de minister van SZW twee onderzoeken uitgevoerd. Het betreft een onderzoek naar de toepassing van de zogenoemde langdurigheidstoelage in de WWB en een onderzoek naar de toepassing van de Wet bijzondere bijstand bij dwangopname (zie voor beschrijving van deze onderzoeken paragraaf 2.3).

De drie afzonderlijke onderzoeken op het terrein van armoedebestrijding hebben geleid tot de programmarapportage *'Armoedebestrijding'*. Mensen met een bijstandsuitkering zijn beter op de hoogte van de mogelijkheid van aanvullende inkomensondersteuning, dan mensen met een uitkering van UWV of SVB. Deze laatste groep is op zijn beurt weer beter bekend met het bestaan van deze regelingen dan werkenden met een laag inkomen. Een omvangrijke enquête onder mensen met een laag inkomen laat zien dat het gebruik van gemeentelijke regelingen volgens de respondenten een beperkte invloed heeft op de verbetering van hun inkomenspositie. Gemeenten beogen met het armoedebeleid sociaal isolement te voorkomen, bijvoorbeeld door het verstrekken van stads- en kortingspassen. Het blijkt dat niet zozeer dit soort voorzieningen bijdraagt aan (maatschappelijke) participatie maar eerder persoonlijke ken-

27 De inspectie verstaat in deze rapportage onder de groep mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (ofwel kwetsbare groepen): uitkeringsgerechtigden die langer dan drie jaar een WWB-uitkering of langer dan een jaar een WW-uitkering ontvangen.

merken, zoals zelfredzaamheid en opleiding. Participatie als onderdeel van het armoedebeleid suggereert een integrale aanpak van re-integratie en inkomensondersteuning. De inspectie ziet dit in het uitvoeringsproces niet terug.

De verkennende studie *'Zwarte fraude beter bestrijden'* toont een aanzienlijke omvang en verscheidenheid van zwarte fraude. Tevens zijn enkele algemene lijnen te onderkennen, die handvatten bieden voor verbetermogelijkheden bij de bestrijding van zwarte fraude. Deze betreffen de samenwerking en gegevensuitwisseling tussen de verschillende organisaties en de aansturing en regievoering door de bestuursorganen. Zo geven door IWI geïnterviewde handhavingsdeskundigen aan, dat de effectiviteit van het bestrijden van zwarte fraude er mee gediend is als samenwerkende partners vooraf gezamenlijke doelen stellen. Naast deze algemene lijnen merken handhavingsdeskundigen op, dat het vanuit preventief oogpunt belangrijk is om bij intake en bemiddeling specifieke aandacht te besteden aan voorlichting over zwarte fraude en de controles die op dat gebied worden uitgevoerd. Ook merken handhavingsdeskundigen op dat het rond krijgen van de bewijslast bij zwarte fraude geen sinecure is. Zij adviseren de mogelijkheid te onderzoeken van omkering van de bewijslast in die situaties dat inspecties constateren dat een uitkeringsgerechtigde structureel aan het werk is.

Programma Informatieprocessen in 2010

De inspectie is in maart 2010 gestart met het nieuwe programma Informatieprocessen. Hiermee geeft IWI aandacht aan de vraag naar effectiviteit van informatieprocessen in het domein van werk en inkomen. Het programma heeft als centraal thema: 'betrouwbare en relevante informatie op het juiste moment, veilig bij de juiste persoon tegen minimale lasten'.²⁸ Met de speerpunten informatiekwaliteit, het verminderen van administratieve lasten en de bescherming van persoonsgegevens, maakt IWI een selectie uit de doelen die de wetgever heeft gesteld op het gebied van informatieprocessen in het domein van werk en inkomen.

In het rapport *'De burger bediend in 2010'* geeft IWI een beeld van de recente ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening en gegevensuitwisseling in de keten van werk en inkomen. De rapportage beschrijft in hoeverre de aanbevelingen van de commissie Keller (2005) en de daarop volgende besluitvorming in beleid en uitvoering hebben geleid tot verbeteringen. IWI vindt dat gemeenten en UWV de afgelopen jaren veel vooruitgang hebben geboekt om burgers en werkgevers een optimale dienstverlening te bieden. Tegelijkertijd blijkt het in de praktijk niet eenvoudig om op ICT-gebied de samenwerking in de back office van UWV en gemeenten op het gewenste niveau te krijgen. Op andere terreinen is voortgang geboekt, zoals bij de invoering van het digitale klantdossier en de geïntegreerde dienstverlening op de Werkpleinen.

Programma Dienstverlenende overheid in 2010

Het programma Dienstverlenende overheid stelt zich ten doel inzicht te bieden en waar mogelijk oordelen te geven over de vraag of de dienstverlening van de samenwerkende instanties op het terrein van werk en inkomen doeltreffend en klantgericht is. Binnen dit programma hebben drie onderzoeken tot een programmarapportage geleid, daarnaast zijn nog twee afzonderlijke rapporten uitgebracht.

In de programmarapportage *'Balans in dienstverlening'*²⁹, gebaseerd op een drietal onderzoeken, concludeert de inspectie dat de dienstverlening van de uitvoerende instanties op dit moment toegankelijk is. Via verschillende kanalen - telefoon, balie, internet en post - hebben klanten toegang tot de dienstverlening van de uitvoering en kunnen ze hun vragen stellen. Uit onderzoek van de inspectie blijkt dat werkzoekende klanten hierbij een voorkeur hebben voor de telefoon en de balie terwijl werkgevers een voorkeur hebben voor dienstverlening via internet. De uitvoeringsorganisaties zelf investeren steeds meer in e-dienstverlening en dienstverlening via callcenters (KCC's). De klanten waarderen de kanalen nagenoeg hetzelfde.

Op de Werkpleinen waar integrale dienstverlening is ingevoerd, is de dienstverlening klantgericht, maar leidt deze - zo constateert de inspectie - niet altijd tot klanttevredenheid. Wet- en regelgeving en het streven naar efficiency bepalen mede de klanttevredenheid over de dienstverlening. De inspectie meldt in het rapport dat, door het steeds grotere gebruik van e-dienstverlening, de mensen die zijn aangewezen op de meer traditionele dienstverleningskanalen minder snel over de informatie - over bijvoorbeeld vacatures - kunnen beschikken. Deze mensen lopen daardoor een grotere kans dat de vacatures al zijn vervuld.

In het rapport *'Maatwerk bij meervoudigheid'* constateert de inspectie dat het belangrijk is dat de uitvoering vroegtijdig onderkent dat er bij een cliënt sprake is van meervoudige problematiek en waar nodig de cliënt doorverwijst naar gespecialiseerde dienstverleners en/of passende dienstverlening. Met betrekking tot de casemanagers die de ondersteuning van cliënten met meervoudige problematiek uitvoeren, is de inspectie van mening dat de uitvoering er voor moet zorgen dat de casemanagers over de juiste competenties beschikken om maatwerk voor deze groep tot stand te brengen. Dat betekent ook dat zij een caseload hebben die passend is bij hun specialistische takenpakket. Verder is het van belang dat UWV en gemeenten effectief samenwerken met organisaties buiten het domein van werk en inkomen die nodig zijn voor een goede dienstverlening aan cliënten met meervoudige problematiek.

In het rapport *'Implementatie van eenmalige gegevensuitvraag'* concludeert de inspectie dat de ketenpartijen UWV, gemeenten en SVB er samen in zijn geslaagd de randvoorwaarden

²⁸ Met de juiste persoon worden in dit verband de burger, de werkgever, de uitvoeringsorganisaties en gemeenten en de minister van SZW bedoeld.

²⁹ Het betreft de onderzoeken Toegang tot de keten, Voortgang integrale dienstverlening en Gevolgen digitalisering.

voor de uitvoering van de Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen grotendeels te realiseren en dat een eenmalige gegevensuitvraag praktijk is. Bijna alle burgers met een WW- of WWB-uitkering geven aan dat de uitvoering over de juiste gegevens beschikt. Verbeterpunten, die door de ketenpartijen worden onderschreven, betreffen de door de professionals in de uitvoering beleefde gebruikersvriendelijkheid en kwaliteit van de gegevens die beschikbaar zijn in de systemen. Dit onderzoek van de inspectie is mede input geweest voor de evaluatie van de Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen die door het ministerie van SZW is uitgevoerd.

2.3 Overige onderzoeken en inspectietaken

In 2010 is naast de programmatische werkzaamheden een aantal specifieke taken en activiteiten verricht onder de verantwoordelijkheid van de inspecteur-generaal. De bewindslieden kunnen - met in kennisstelling van de Tweede Kamer - in specifieke omstandigheden de inspectie opdragen een onderzoek uit te voeren. In de post 'onvoor-zien' houdt IWI capaciteit vrij om deze specifieke taken uit te kunnen voeren. In 2010 heeft IWI vijf onderzoeken op verzoek van de bewindslieden uitgevoerd. Ook levert IWI expertise aan het departement van SZW, onder meer voor beleidsvoorbereiding en sturing van de uitvoeringsorganisaties. Daarnaast voert de inspectie op verzoek van het departement toezichtbaarheidstoetsen uit op voorgenomen wet- en regelgeving.

Onderzoeken op verzoek van de bewindslieden

De minister van SZW vroeg IWI onderzoek te doen naar de risicobeheersing bij UWV in het algemeen en bij de re-integratiebudgetten WW in het bijzonder. Dit naar aanleiding van Kamervragen over de overschrijding van deze budgetten. De door de minister ingestelde Commissie Interne Sturing UWV heeft de rapportage van IWI - 'Risicobeheersing en re-integratiebudgetten UWV' - betrokken in haar vervolgonderzoek naar de interne beheersingsmaatregelen UWV en de verantwoording van de re-integratiebudgetten. Conclusie uit de IWI-rapportage en het advies van de genoemde commissie is dat het systeem dat UWV hanteert voor risicobeheersing in opzet voldoet aan de gangbare normen en naar behoren werkt voor reguliere uitvoeringstaken. Het systeem blijkt nog niet voldoende ingericht op grote veranderingen in taken en functies, voor zover deze buiten de reguliere wetgevingsprocessen vallen. Verder behoeven de sturing en risicobeheersing binnen UWV WERKbedrijf, ondermeer ter voorkoming van overschrijdingen van het re-integratiebudget, verbetering. UWV heeft verbetermaatregelen getroffen.

In het onderzoek 'Het Chronisch vermoeidheidssyndroom' heeft de inspectie onderzocht op welke wijze het UWV borgt dat het Verzekeringsgeneeskundig protocol CVS op een zorgvuldige wijze wordt toegepast. Uit het onderzoek blijkt dat de uitvoering van de claimbeoordeling CVS in overeenstemming is met geldende wet- en regelgeving. De resultaten van de claimbeoordeling CVS en de aantallen klachten, bezwaar- en beroepszaken zijn in de periode 2007 tot en met 2009 qua patroon vergelijkbaar met die van soortgelijke aandoeningen. Het is moeilijk om te beoordelen in hoeverre iemand met CVS in staat is om te werken. Bij zo'n beoordeling gaat het om een individuele inschatting van mogelijkheden, toegesneden op de specifieke situatie van de individuele cliënt. De inspectie onderkent dat er bij verzekeringsartsen verschillende opvattingen bestaan over de uitvoering van de medische claimbeoordeling CVS. Desondanks wordt wel uitvoering gegeven aan het protocol.

IWI onderzocht op verzoek van de minister van SZW hoe UWV en gemeenten bijdragen aan het vervullen van *seizoensgebonden vacatures in de land- en tuinbouw*. In het onderzoeksrapport concludeert IWI dat hier sprake is van een relatief beperkt probleem. Door toenemende automatisering en afnemende werkgelegenheid in de sector is het te verwachten dat het aantal onvervulde vacatures verder zal dalen. Wel zijn er enkele knelpunten, zoals de soms late aanmelding van vacatures door werkgevers. Ook sluit het aanbod aan werkzoekenden niet altijd aan bij de vraag van werkgevers. Verder heeft de sector last van een negatieve beeldvorming bij werkzoekenden. UWV en de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland hebben een plan van aanpak gemaakt om de knelpunten te lijf te gaan.

Op verzoek van de staatssecretaris van SZW heeft de inspectie in 2010 onderzoek gedaan naar de *gemeentelijke uitvoeringspraktijk van de langdurigheidstoeslag*. Per 1 januari 2009 is de langdurigheidstoeslag (artikel 36 WWB) gedecentraliseerd naar gemeenten. Uit de verkennende studie blijkt dat alle gemeenten hebben voldaan aan de verplichting om een verordening op te stellen, waarin regels zijn opgenomen over de hoogte van de langdurigheidstoeslag en invulling wordt gegeven aan de begrippen langdurig en laag inkomen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de doelstelling die de wetgever bij de decentralisatie van de langdurigheidstoeslag aan de gemeenten had. Namelijk gemeenten moeten zelf kunnen bepalen welke vormgeving van de langdurigheidstoeslag het beste aansluit bij enerzijds het re-integratiebeleid van gemeenten en anderzijds de wens om inkomensondersteuning te bieden.

Op verzoek van de staatssecretaris heeft de inspectie onderzoek verricht naar de *uitvoering van de Wet bijzondere bijstand bij dwangopname*. Uit het onderzoek blijkt dat 60 procent van de gemeenten bij dwangopname bijstand verlenen naar de norm zak- en kleedgeld en de toeslag voor de ziektekosten-

verzekering als bedoeld in artikel 23 WWB. De helft van deze gemeenten doet dit bovendien in de vorm van algemene in plaats van bijzondere bijstand. Bijstand voor doorbetaling van de vaste lasten in verband met het aanhouden van de woning wordt door alle gemeenten die beleid hebben vastgelegd (60 procent) altijd verleend in de vorm van bijzondere bijstand. Veertig procent van de gemeenten heeft geen specifiek beleid geformuleerd. Deze gemeenten zeggen het maatwerkprincipe toe te passen.

Expertise

IWI levert expertise aan het departement van SZW onder meer ten behoeve van de beleidsvoorbereiding op het terrein van werk en inkomen en van de sturing van de betreffende uitvoeringsorganisaties. Ook voor SZW-beleidsvorming op andere onderwerpen zoals de omgang met interbestuurlijke informatie (beleid, verantwoording en toezicht) in het licht van de wenselijke interbestuurlijke verhoudingen, is in 2010 expertise vanuit IWI ingezet. Enkele inhoudelijke velden waarop IWI haar kennis en ervaring in 2010 heeft ingezet:

- probleemstelling evaluatie SUWI 2010-2011;
- positionering toezicht kinderopvang;
- één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt: ontwikkeling nieuwe Wet werken naar vermogen;
- wetgeving interbestuurlijk toezicht en voornoemde interbestuurlijk informatie (uitvraag);
- besturingsvragen en positionering toezicht in het besturingssysteem.

T-Toetsen

In 2010 heeft IWI vijftien toezichtbaarheidstoetsen uitgevoerd. Hierin gaat de inspectie op verzoek van de minister na of het, gegeven de in voorgenomen wet- en regelgeving neergelegde beleidskeuzes, mogelijk is adequaat toezicht te houden.

In zeven gevallen gaf de voorgelegde wet- of regelgeving de inspectie geen aanleiding tot het maken van opmerkingen over de toezichtbaarheid. In de overige acht gevallen heeft de inspectie gewezen op een of meer onduidelijkheden die de toezichtbaarheid kunnen belemmeren. Van twee van deze acht t-toetsen is nog niet duidelijk of de opmerkingen van de inspectie zullen leiden tot aanpassing van de desbetreffende wet- of regelgeving. In alle andere gevallen heeft aanpassing in verband met de opmerkingen van de inspectie plaats gevonden.

Wettelijke taken afzonderlijke wetten

In opdracht van de IG wordt vanaf 1 mei 2010 de uitvoering van de wettelijke toezichttaken op de rechtmatige en doelmatige uitvoering van afzonderlijke wetten uitgevoerd door de Auditdienst van het ministerie van SZW. Daartoe voert deze dienst onder regie van IWI organisatie- en verantwoordingsgerichte onderzoeken uit. De oordelen gebaseerd op de onderzoeken van de Auditdienst vallen onder de verantwoordelijkheid van de inspecteur-generaal. Het gaat naast het verantwoordingsgericht onderzoek op zbo's en gemeenten, in 2010 om de volgende twee onderzoeken:

- voortgang Walvis/Polisadministratie;
- meerjarig aanvullende uitkering WWB (MAU) en incidentele aanvullende uitkering WWB en ernstige tekortkomingen (IAU).

Resultaten verantwoordingsgerichte onderzoeken gemeenten

Aan de hand van gemeentelijke jaarrekeningen over 2009 heeft de inspectie onderzoek uitgevoerd naar de rechtmatigheid van de uitvoering van de WWB. Dit onderzoek is uitgevoerd bij 181 gemeenten die een IAU hebben aangevraagd, bij 60 gemeenten op basis van een statistisch verantwoorde steekproef en bij de vier grote gemeenten. Het belangrijkste criterium dat de inspectie in het onderzoek hanteert, is of in geval van een niet-goedkeurende accountantsverklaring bij een gemeentelijke jaarrekening dit mede veroorzaakt is door de uitvoering van de WWB. Bij geen van de onderzochte gemeenten is hiervan sprake. Gerelateerd aan dit hoofdcriterium zijn er derhalve geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd bij de uitvoering van de WWB.

Aanvullend is bij de 60 steekproefgemeenten en de vier grote gemeenten onderzoek verricht om het beeld over de uitvoering van de WWB aan te vullen. Samen vertegenwoordigen ze ruim 50 procent van de aan de gemeenten toegekende WWB-budgetten (inkomensbudget en re-integratiedeel als onderdeel van het participatiebudget). Aan de hand van de nota van bevindingen en de sisa-bijlage is vastgesteld of er bij gemeenten bij de uitvoering van de WWB fouten zijn geconstateerd groter dan 1 procent, dan wel onzekerheden groter dan 3 procent van de som van het aan een gemeente toegekende inkomensbudget en het re-integratiedeel van het participatiebudget. Daarbij zijn fouten en onzekerheden geconstateerd die met name betrekking hebben op het participatiebudget. De belangrijkste fout betreft het ten onrechte vormen van een voorziening ten laste van het participatiebudget. De tekortkomingen die betrekking hebben op het participatiebudget worden door de beleidsdirectie betrokken bij de vaststelling van het definitieve budget.

Incidenteel en Meerjarig aanvullende uitkeringen WWB (MAU/IAU)

In 2010 heeft de inspectie op verzoek van de Toetsingscommissie WWB de uitvoering van de WWB beoordeeld van gemeenten die een aanvraag voor IAU op het inkomensbudget WWB hebben ingediend (hardheidsclausule). Over 2009 zijn er 181 aanvragen ingediend. Alle aanvragen zijn door de inspectie voorzien van een positief oordeel met betrekking tot de rechtmatigheid. Bij de 7 gemeenten waarbij de inspectie ook de doeltreffendheid van de uitvoering moet beoordelen (gemeenten met meer dan 40.000 inwoners) is de inspectie tot het oordeel gekomen dat de keuzes in beleid en uitvoering niet hebben geleid tot het tekort op het WWB-budget. In 2010 heeft de inspectie geen aanvragen Meerjarig Aanvullende Uitkering beoordeeld, omdat er volgens de Toetsingscommissie WWB geen aanvragen zijn ingediend, die aan de vereisten voor deze uitkering voldeden.

Ernstige tekortkomingen in de uitvoering van de WWB

De minister kan, als hij met betrekking tot de rechtmatige uitvoering van de WWB ernstige tekortkomingen constateert, aan het college van B&W een aanwijzing geven. De inspectie heeft in 2010 een aantal signalen onderzocht waarbij mogelijk sprake zou zijn van het verstrekken van categoriale bijzondere bijstand of vormen van minimale beleid die niet in overeenstemming met wet- en regelgeving zijn.

In het kader van hoor- en wederhoor zijn de voorlopige bevindingen teruggelegd bij de betreffende colleges. De betreffende colleges besloten, nadat zij kennis namen van de opvatting van IWI en SZW, hun beleid en uitvoering in overeenstemming met wet- en regelgeving te brengen. Eén gemeente maakte geen gebruik van de geboden mogelijkheid om te reageren op de aankondiging van een aanwijzing. Ook werd van die gemeente geen reactie ontvangen waaruit opgemaakt kon worden dat de gemeente in de toekomst niet nogmaals over zou gaan tot verstrekking van een eindejaarsuitkering.

Dit leidde uiteindelijk tot een aanwijzing door de minister. Eén gemeente verstreekte voor de tweede keer een niet geoorloofde vorm van categoriale bijzondere bijstand en kreeg daarvoor een aanwijzing van de minister. Op verzoek van de minister zal de inspectie over 2010 bij gemeenten een gestructureerd onderzoek instellen naar aanvullende inkomensondersteuning die niet in overeenstemming is met wet- en regelgeving.

Resultaten verantwoordingsgericht onderzoek zelfstandige bestuursorganen

De inspectie onderzoekt jaarlijks of de jaarverslagen en de jaarrekeningen van UWV, BKWI, SVB, Inlichtingenbureau gemeenten (IB) en RWI aan de SUWI-eisen voldoen. Ook gaat de inspectie na of de (interne) accountantscontrole daarop en de ICT-onderzoeken adequaat zijn opgezet en uitgevoerd. Het onderzoek richtte zich over 2010 met name op de informatie over de (financiële) rechtmatigheid van de uitkeringsverstrekking, de naleving van Europese aanbestedingsregels, ICT, de niet-financiële informatie en overige bedrijfsvoeringsinformatie.

De inspectie heeft vastgesteld dat alle jaarverslagen en jaarrekeningen de informatie verschaffen die op grond van de SUWI-regelgeving wordt verlangd. In alle gevallen zijn de jaarrekeningen voorzien van een goedkeurende controleverklaring van een accountant en zijn oordelen toegevoegd van IT-auditors. Vanaf 2011 zullen de interne accountantsdiensten van UWV en SVB deelnemen aan het samenwerkingsverband Kwaliteitstoets Overheidsaccountants (KOA) voor collegiaal toezicht vanuit de accountantsberoepsgroep.

UWV en SVB verantwoordden zich over de mate waarin de verstrekte uitkeringen aan wet- en regelgeving voldoen. De toegestane tolerantie is dat 1 procent van de uitgaven onrechtmatig mag zijn. Het percentage financiële fouten in de uitkeringsverstrekking van alle wetten samen bij UWV bedraagt over 2010 1,1 procent (2009: 1,1 procent), exclusief onzekerheden 0,3 procent en exclusief het percentage overige financiële fouten groot 0,4 procent (onder meer niet naleven van Europese aanbestedingsregels). Het percentage financiële fouten van de wetten die SVB uitvoert bedraagt over 2010 0,01 procent (2009: 0,02 procent).

De inspectie heeft vastgesteld dat de rechtmatigheidscijfers conform de voorgeschreven richtlijnen zijn vastgesteld. Volgens deze richtlijnen hoeven fouten die hun oorsprong hebben in beslissingen van voorgaande jaren (oude fouten) niet meegenomen te worden, op voorwaarde dat herstelplannen worden uitgevoerd of dat aangetoond wordt dat herstel op juridische of economische gronden niet mogelijk of verantwoord is. UWV en SVB hebben conform gehandeld.

De inspectie heeft ook nagegaan of de Europese aanbestedingsregels bij de SUWI-organisaties adequaat worden nageleefd. De inspectie stelt vast dat de accountantscontrole op de naleving van de regels in het algemeen adequaat is. Bij UWV is het bedrag dat niet volgens de aanbestedingsregels wordt aanbesteed circa 100 miljoen euro (2009: 90 miljoen euro). Het ministerie heeft UWV gevraagd om in het jaarverslag toe te lichten wat de oorzaken zijn en welke verbetermaatregelen worden genomen. De inspectie mist in het jaarverslag deze toelichting. Wel geeft UWV aan dat een aanzienlijk bedrag bewust buiten de aanbestedingsregels om

is aanbesteed vanwege de noodzaak van een ongestoorde bedrijfsvoering.

Daarnaast heeft de inspectie vastgesteld dat UWV en BKWI niet altijd aanbestedingen bij de Europese commissie achteraf melden. Voor de inhuur van externen is niet in alle gevallen (volgens de aanbestedingsregels) aanbesteding verplicht maar dient de gunning wel gemeld te worden en dient voor meerjarige inhuur een schatting te worden gemaakt van het totale bedrag aan inhuur (maximaal 48 maanden).

IB en RWI voldoen in 2010 aan de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Een analyse van opdrachten die meerdere jaren lopen en de Europese aanbestedingsgrens mogelijk zullen overschrijden, ontbreekt echter nog. IB en RWI hebben toegezegd deze analyse in 2011 op te stellen.

Met betrekking tot de niet-financiële informatie stelt de inspectie vast dat de jaarverslagen inzicht bieden in de betrouwbaarheid van kengetallen en prestatie-indicatoren. De controlebaarheid van informatie bij BKWI was in 2009 nog niet op orde; in 2010 is een start gemaakt met het beschrijven van de processen en de definities van prestatie-indicatoren. Ook bij UWV en IB zijn nog verbeteringen in het proces (waaronder de documentatie) van tot stand komen van enkele prestatie-indicatoren gewenst en in gang gezet.

Met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de informatiesystemen (ICT) geven de jaarverslagen inzicht in de stand van zaken en verbetermaatregelen op ICT-gebied en de beveiliging van Suwinet. Bij UWV is met name de toegangsbeveiliging van de specifieke UWV-systemen - met name het schoningsproces van de autorisaties - nog niet helemaal op orde. UWV heeft in het kader van de herbezinning ICT de aan het ministerie toegezegde verbetermaatregelen voor het merendeel ingevoerd. Bij BKWI zijn naast het continuïteitsbeheer en de afspraken met leveranciers ook het incidentbeheer en de toegangsbeveiliging punten van aandacht. Bij de SVB is een aandachtspunt de integratie van de werkzaamheden van de nieuwe implementatiepartner bij de realisatie van het programma SVB Tien in de bestaande ICT-organisatie. Ook enkele verbetermaatregelen ten aanzien van de reguliere kwaliteitsmaatregelen verdienen aandacht. Bij IB is de logische toegangsbeveiliging een aandachtspunt.

De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten

Op verzoek van de minister van SZW doet de inspectie onderzoek naar de samenwerking tussen De Nederlandsche Bank (DNB) en de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM) bij de uitvoering van de Pensioenwet, met name voor zover daarbij sprake zou kunnen zijn van overlap van de toezichtwerkzaamheden van beide organisaties. In 2007 hebben DNB en de AFM een samenwerkingsconvenant gesloten, op basis waarvan gegevens en inlichtingen worden uitgewisseld en afstemming van onderzoeksprogramma's, beleid en oordelen plaatsvindt. Het onderzoek van de inspectie richt zich op de uitvoering van dit convenant en wordt in het voorjaar 2011 afgerond.

Samenwerking met andere rijksinspecties

IWI oefent samen met vier andere inspecties het integrale toezicht op de uitvoering van de gemeentelijke taken met betrekking tot de Jeugdzorg uit. In de Inspectieraad (samenwerkingsverband van alle rijksinspecties) werkt IWI mee aan kaders voor toezichteffectmeting. IWI heeft haar eigen beleid terzake vastgesteld. Zij start met een implementatietraject dat in 2011 zal leiden tot structurele metingen van effecten van haar toezichthandelen en -producten.

Samenwerking binnen de IG SZW kolom

In 2010 heeft IWI op een reeks onderwerpen inhoudelijke bijdragen geleverd aan de ontwikkeling van de nieuwe Inspectie SZW. Daarbij gaat het om: de bijdragen aan domeinanalyses; besturing van de Inspectie SZW; versnelde risicoanalyse; invulling van de taakstelling van het kabinet Rutte/Verhagen; ontwikkeling van de signaleringsfunctie; procesinrichting van de nieuwe organisatie en het jaarplan 2011 van de Inspectie SZW i.o.

Geen aparte loketjes

De sociale dienst van Zoetermeer is tegen de hokjesmentaliteit. De medewerkers kijken over de schotten van de afdelingen heen om de problemen van cliënten integraal aan te pakken. Ook de buitenmuren zijn geslecht: medewerkers gaan actief op zoek naar externe partners.

‘Armoedebestrijding is bij ons een vast onderdeel van het re-integratieproces’, zegt Betty Talstra, hoofd van de afdeling Werk, Zorg en Inkomen van de gemeente Zoetermeer. ‘We kijken of ondersteunende maatregelen, bijvoorbeeld schuldhulpverlening of kinderopvang, het re-integreren kunnen versterken.’ ‘En andersom is werk de ultieme manier om armoede te bestrijden’, voegt Frans Mulder, unitcoördinator Zorg en Inkomen toe. ‘Eigenlijk kun je re-integratie en armoedebestrijding niet los van elkaar zien.’

Op zoek naar partners

In Zoetermeer zijn er geen aparte loketjes voor re-integratie en armoedebestrijding. Een en dezelfde klantmanager helpt cliënten zowel op het gebied van werk als van inkomen. En deze integrale aanpak beperkt zich niet tot de eigen organisatie. De sociale dienst van Zoetermeer zoekt actief samenwerking met partners als de wijkcoach, de voedselbank, de Brede School, de Kamer van Koophandel, jeugdzorg en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Talstra: ‘Door de bezuinigingen moeten we wel samenwerken. Maar het levert ook echt meer op. Iedereen heeft zijn eigen expertise, die kun je zo optimaal gebruiken. En niet onbelangrijk: het maakt het werk veel leuker.’

Gezin weer op de rails

Als concreet voorbeeld van de winst van samenwerken, beschrijft Mulder de casus van een gezin met drie kinderen. ‘De man en de vrouw hadden sporadisch werk en zaten diep in de schulden. De kinderen waren uit huis geplaatst. Samen met schuldsanering, jeugdzorg en de wijkcoach hebben we dit gezin intensief begeleid. En nu, driekwart jaar later, hebben ze een eigen woning, heeft de man vast werk en zijn twee van de drie kinderen weer thuis. Wij kunnen ons terugtrekken.’

‘Maar veel liever hadden we voorkomen dat dit gezin zo ver afzakte’, voegt Talstra toe. De sociale dienst van Zoetermeer zet sterk in op preventie. ‘We proberen problemen vroeg te signaleren en snel maatregelen te nemen. Zelfredzaamheid is daarbij het uitgangspunt, we helpen mensen om het zelf te doen.’ Ook investeert Zoetermeer veel in kinderen. ‘Als kinderen van ouders die in de bijstand zitten nergens aan kunnen meedoen, is de kans groot dat het probleem zich in de volgende generatie voortzet.’

Vertrouwen is de basis

Waar moet je beginnen als je op deze manier wilt werken? ‘Wij stimuleren medewerkers om intern en extern op anderen af te stappen. Van het management vraagt dat vooral vertrouwen: in je eigen personeel, je partners en je cliënten. Geef je medewerkers vertrouwen en respect, dan hebben zij de ruimte om zelfstandig en zelfredzaam zijn en kunnen ze die houding overdragen op cliënten en partners.’

Zelfredzaamheid boven alles

Armoede en werkloosheid gaan vaak samen met allerlei andere problemen. Daarom zet Sittard-Geleen met het Participatiehuis vol in op multiproblematiek. Zelfredzaamheid is daarbij het codewoord, vertelt Piet Schoonbrood, beleidsadviseur Werk en Inkomen.

Het armoedeprobleem in het Zuid-Limburgse Sittard-Geleen is vrij groot: 2500 huishoudens zitten in de bijstand. Minimaal de helft daarvan heeft een afstand tot arbeidsmarkt, is van hoge leeftijd of heeft een slechte gezondheid. Vaak hebben deze mensen ook sociale problemen en schulden.

Centrale regie

Gebrek aan centrale regie op de diverse vormen van hulpverlening bleek het grootste gemis. Daarom richtte de gemeente begin 2009 het Participatiehuis op, waarin onder andere maatschappelijk werk, geestelijke gezondheidszorg, schuldhulpverlening en de voedselbank samenwerken. Mét succes. In 2010 deed de gemeente mee aan de Stedenestafette, om meer aandacht te genereren voor armoede in Nederland en het concept van het Participatiehuis uit te dragen.

Gedreven coaches

De casemanager van de Sociale Dienst stuurt cliënten met meerdere problemen door naar het Participatiehuis. Daar zijn bijvoorbeeld cursussen omgaan met geld, sociale hygiëne, koken, empowerment en sporten. Cliënten krijgen hier een vaste coach, die hen hoger op de Participatieladder moet krijgen en moet zorgen dat ze actief deelnemen in de maatschappij. Zo worden mensen zelfredzaam. De Participatieladder is een landelijk instrument, dat Sittard-Geleen verfijnd heeft tot een goed werkinstrument. Maar het belangrijkste middel is het gezonde verstand van de twaalf coaches, vindt Schoonbrood. 'Hun gedrevenheid stelt hen in staat dit werk te doen. Vaak hebben ze een goed betaalde baan opgezegd om hier aan de slag te gaan.' Daarom doet Sittard-Geleen er alles aan om hen niet aan banden te leggen met administratieve rompslomp; de coach is regelvrij.

Werk én vriendschap

In minder dan twee jaar zijn vierhonderd cliënten in het Participatiehuis geholpen. Nu is een deel van hen aan de slag in regulier werk, anderen doen gesubsidieerd of vrijwilligerswerk. Huishoudens zijn weer op orde. En als werken er niet meer in zit, dan is het óók van belang dat mensen zelfredzaam worden en bijvoorbeeld nog maar twee keer per jaar maatschappelijk werk nodig hebben. Leuke bijverschijnselen zijn de vriendschappen die mensen opdoen, het enthousiasme voor hun werk of de sportclub waarbij ze zich aansluiten. Schoonbrood laat zich inspireren door de succesverhalen: 'Ik ken een voormalig dakloze in Geleen, die vroeger langs de kant van de weg lag. Nu zie ik hem aan diezelfde kant van de weg in het groen werken. Hij heeft een woning, zijn schulden zijn onder controle. Dat zijn de voorbeelden waaruit ik energie haal.'

Wachlijst voorkomen

Het succes is zo groot, dat allerlei instellingen kandidaten aandragen: maatschappelijk werk, gevangissen en UWV kloppen aan. Zo zijn er 1.400 Wajongers die goed terecht zouden kunnen in het Participatiehuis. Schoonbrood: 'Ik ben wel erg benieuwd hoe de bezuinigingen gaan uitpakken. We willen voorkomen dat er een wachlijst ontstaat, dus eigenlijk hebben we extra geld nodig.' Toch blijft hij optimistisch: 'Misschien is het straks mogelijk om met de regeling Werken naar vermogen iets terug te verdienen. En natuurlijk hangt het niet alleen op geld; prioriteiten en gedrevenheid zijn minstens zo belangrijk.'

Armoedebestrijding is een lokale aangelegenheid

2010 was het Europese Jaar ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Het Verwey-Jonker Instituut deed onderzoek in 23 gemeenten naar de lokale praktijk van armoedebestrijding. Projectleider Marian van der Klein ziet een sterke link tussen participatie en re-integratie.

‘Armoede maakt participatie moeilijk, zeker voor kinderen. Regelingen voor gezinnen met kinderen zijn overal wel te vinden. Gemeenten willen immers voorkomen dat kinderen door armoede te maken krijgen met sociale uitsluiting en daarmee hun kansen in de toekomst verkleinen.’ De maatregelen die gemeenten nemen om kinderen zo veel mogelijk te behoeden voor armoede en isolement liggen op het gebied van gratis sporten of een computer om thuis te gebruiken voor schoolwerk, blijkt uit het onderzoek.

Koffie drinken in het buurthuis

‘Er zijn veel verschillen in de manier waarop gemeenten aankijken tegen armoedebestrijding in het algemeen. Het zwaartepunt ligt in de meeste gemeenten bij inkomensondersteuning of activiteiten richting betaalde arbeid. Daar ligt immers ook een wettelijke plicht en veel gemeenten gaan ervan uit dat betaald werk de beste weg is uit de armoede.’

Hoe activiteiten richting betaalde arbeid vorm krijgen, verschilt per gemeente. Vaak gaat het om ondersteuning door een werkcoach of een re-integratiebureau. Maar er zijn ook gemeenten die mensen met een WWB-uitkering direct in een baan plaatsen, bijvoorbeeld in de groenvoorzieningen. Zo kunnen ze werkervaring opdoen.

Toch ziet Van der Klein dat de meeste onderzochte gemeenten in hun armoedebeleid veel aandacht hebben voor participatie in het algemeen. ‘Het lokale niveau sluit goed aan bij de Europese doelstellingen van Active inclusion. Behalve een menswaardig inkomen en toeleiding naar betaalde arbeid zijn daarin ook activering (maatschappelijke activiteiten) en de toegankelijkheid van bijvoorbeeld huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en sociale zorg van essentieel belang. Op de participatieladder die gemeenten hanteren gaat het dus ook activering in het algemeen. Dat kan ook betekenen vrijwilligerswerk of zelfs maar een kop koffie drinken in het buurthuis.

Van der Klein ziet bij participatie een belangrijke rol voor maatschappelijke organisaties die bekend zijn met de doelgroepen en weten waar ze te vinden zijn: ‘Van die kennis zouden gemeenten veel meer gebruik kunnen maken op het moment dat ze mensen in beweging willen krijgen. Als gemeenten niet zelf het wiel hoeven uit te vinden, zullen hun activiteiten effectiever worden.’ En dat is belangrijk, want volgens Van der Klein is er een sterke link tussen participatie en re-integratie. ‘Als je meedoet, leer je je bewegen in de maatschappij en krijg je vanzelf een netwerk. De kans op betaald werk wordt dan groter.’

Praktische leerpunten

Van der Klein ziet participatie en re-integratie als eerste stappen om los te komen uit armoede, maar zij merkt daarbij wel op dat het een niet automatisch leidt tot het ander. ‘We denken al snel dat het qua inkomen en sociaal netwerk wel goed zit, als je maar een baan hebt. Maar dat is niet vanzelfsprekend. Recent onderzoek van het SCP laat dat duidelijk zien. Er is in Nederland een groeiende groep werkende armen. Die vallen vaak tussen de wal en het schip.’ Het onderzoek laat zien dat er weinig gemeenten zijn die oog hebben voor deze groep. ‘Een goede uitzondering op de regel is bijvoorbeeld de gemeente Hengelo’, vertelt Van der Klein. ‘Deze gemeente heeft een speciaal informatiepunt voor kleine zelfstandigen. Veel zelfstandigen weten niet dat ze bij de gemeente terecht kunnen of doen dit niet omdat ze menen dat ze het zelf moeten redden. Hengelo probeert de drempels te verlagen. Dat is een leerpunt waarmee andere gemeenten heel makkelijk aan de slag kunnen.’

Het Verwey-Jonker Instituut heeft goede, praktische voorbeelden van (samenwerking in) armoedebestrijding verzameld en ondergebracht in een overkoepelend onderzoeksrapport dat dit voorjaar wordt gepresenteerd. De onderzoeksrapporten per gemeente zijn te downloaden via www.verwey-jonker.nl/stedenestafette.

Wij doen niet aan symptoombestrijding

Werkplein Zutphen Lochem levert maatwerk aan de cliënt. Dat betekent volgens directeur Wietse Kooistra dat armoedebeleid en re-integratiebeleid samen op trekken: 'Armoede belemmert re-integratie en re-integratie is een mogelijkheid armoede achter je te laten.'

Werkplein Zutphen Lochem zet bij iedere case alle beschikbare instrumenten optimaal in: regelingen om het inkomen aan te vullen, de werkcoach die een cliënt ondersteunt bij participatie en waar nodig welzijnsorganisaties. 'Ons doel is participatie', vertelt Kooistra. 'We moedigen cliënten aan de maatschappelijke ladder zo hoog mogelijk te beklimmen en streven naar betaald werk. Factoren die participatie belemmeren, bestrijden wij. Taalachterstand bijvoorbeeld, maar ook directe oorzaken van armoede. Denk aan schulden.' Kooistra ziet het maatwerk als grote meerwaarde. 'Wij gaan verder dan brandjes blussen. Symptoombestrijding heeft geen zin. Je kunt een cliënt alleen duurzaam helpen als je werkt vanuit het totaalplaatje.'

Cirkel doorbreken

Kooistra ziet dat mensen die langdurig in een uitkerings-situatie zitten, de meeste moeite hebben om te re-integreren. 'Armoede en niet participeren gaan vaak van generatie op generatie. Het vraagt wat van een werkcoach om die cirkel te doorbreken. Zeker als blijkt dat betaald werk nauwelijks financieel voordeel oplevert.' Wie langdurig een uitkering ontvangt, komt vaak in aanmerking voor bepaalde regelingen vanuit de gemeente: kwijtschelding van gemeentebelastingen, een toeslag of vergoeding van abonnementen. Wie gaat werken verliest deze 'extraatjes'. Ook kan bijvoorbeeld de huurtoeslag worden verlaagd. Mogelijk gevolg is dat iemand netto minder overhoudt dan toen hij nog een uitkering ontving. 'Wij proberen onze cliënten duidelijk te maken dat het niet alleen om geld gaat. Werk betekent ook meedoen aan de maatschappij, je steentje bijdragen en in sommige gevallen het sociaal isolement doorbreken.'

Kooistra ontkent dat armoedebeleid participatie belemmert: 'Het is de armoede die de participatie belemmert, niet het beleid. Dat betekent overigens niet dat je iedereen klakkeloos een zak met geld geeft. Onlangs kregen wij de

case van een vrouw zonder werk die door omstandigheden schulden had gemaakt. In haar geval leek het mij raadzaam om als gemeente in één keer de schuld af te lossen, omdat ik voorzag dat zij met een schone lei snel weer zou meedoen. Zoiets doe je natuurlijk alleen als je denkt dat deze aanpak voor deze persoon een passende oplossing is.'

Regelmatig contact

Maatwerk gaat volgens Kooistra hand in hand met regelmatige bemoeienis. Als iemand op een zeker moment niet kan participeren, bijvoorbeeld door een handicap of psychische problemen, wil dat niet zeggen dat de gemeente de klant afschrijft. 'Met regelmaat nemen we persoonlijk contact op met alle cliënten om te kijken hoe zij toch naar vermogen kunnen meedoen.'

Kooistra hoopt dat deze aanpak in de toekomst is vol te houden. 'Door te investeren in contacten met cliënten, kunnen we beoordelen in hoeverre werken naar vermogen mogelijk is. Als er alleen nog ruimte is om uitkeringen te betalen, hol je achter de feiten aan. Dan kun je pas iets doen op het moment dat iemand uit huis wordt gezet, in plaats van ingrijpen op het moment dat er nog iets te redden valt.'

3 Bedrijfsvoering

3.1 Baten-lastendienst

IWI is een baten-lastendienst van het ministerie van SZW. Baten-lastendiensten werken output gestuurd, hebben een eigen begroting en voeren een eigen administratie op basis van het baten-lastenstelsel met als doel zo doelmatig mogelijk te werken. Baten-lastendiensten vallen volledig onder de ministeriële verantwoordelijkheid.

IWI levert haar producten op basis van een vooraf berekende integrale kostprijs. De inspecteur-generaal kan de financiële middelen naar eigen inzicht aanwenden. Richtsnoer daarbij is een doelmatige besteding. De inspecteur-generaal kan een eigen afweging maken over het extern inkopen van dienstverlening en over de keuze van de leverancier. Uiteraard wordt daar waar er voordeel te behalen valt gebruik gemaakt van (inter-)departementaal gesloten raam-overeenkomsten.

De inspecteur-generaal is verantwoordelijk voor een transparante verantwoording van de besteding van de middelen en zorgt ervoor dat de wijze van uitvoering van de taken doelmatig en toetsbaar is. Op basis van de tarievennota maakt de inspecteur-generaal afspraken met de secretaris-generaal over de te leveren producten en de kosten daarvan.

3.2 Uitvoering van het jaarplan 2010

De Inspectie Werk en Inkomen bepaalt, na oriëntatie bij de beleidsafdelingen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en bij de uitvoeringsinstanties, de inhoud van haar toezichtprogramma en legt dat voor 1 juli neer in het jaarplan. In de maanden daarna wordt het jaarplan verder uitgewerkt. De inspectie vindt het belangrijk om de actoren in het veld van werk en inkomen te betrekken bij haar programmering. In november 2010 heeft IWI daarom een bijeenkomst georganiseerd, waar met de betrokken stakeholders de voornemens met betrekking tot toezicht-activiteiten zijn besproken.

Met de programma's wordt de inhoudelijke samenhang tussen projecten en activiteiten doordacht en vormgegeven. IWI brengt programmarapportages uit over een thema gebaseerd op diverse onderzoeken. IWI richt zich daarbij steeds meer op samenwerking tussen organisaties en het functioneren van ketens van organisaties. In totaal zijn 11 rapporten en 2 verkennende studies uitgebracht.

Aantal producten	2006	2007	2008	2009	2010
Rapporten	28	27	15	7	11
Verkennde studies	18	5	7	4	2

De minister of de staatssecretaris stuurt de rapporten, en als hij daar aanleiding toe ziet ook de verkennende studies, door naar de Eerste en Tweede Kamer. Voor het doorsturen van rapporten staat een termijn van vier weken; dit om de bewindspersonen in de gelegenheid te stellen een reactie te formuleren. Van de elf rapporten zijn er in 2010 zeven binnen vier weken aangeboden. Voor drie rapporten was sprake van een termijn van langer dan zes weken. Ter vergelijking: in 2009 zijn in totaal zeven rapporten uitgebracht, waarvan er twee binnen de termijn van vier weken zijn aangeboden, drie binnen zes weken en twee rapporten na meer dan zes weken.

IWI werkt met een publicatiekalender waarmee inzichtelijk wordt gemaakt wanneer rapporten worden afgerond. De kalender staat op www.iwiweb.nl. De rapporten van de inspectie verschenen in 2010 in een oplage tussen 150 en 1250 exemplaren, afhankelijk van de doelgroep van het rapport. Daarnaast waren alle producten beschikbaar op de website van de inspectie, waar de recente rapporten elk gemiddeld 1.200 werden bekeken (dat was in 2009 gemiddeld 900 keer). Ongeveer 500 mensen hebben zich aangemeld voor de digitale nieuwsbrief waarmee de inspectie hen attendeert op nieuwe publicaties.

3.3 Medewerkers

Op 31 december 2010 waren er 133 medewerkers (125,7 fte) in dienst bij IWI, van wie 34 gedetacheerd bij een ander onderdeel van SZW of bij een andere organisatie. Er kwamen in 2010 6 medewerkers in dienst en 38 medewerkers verlieten IWI. Het totale ziekteverzuim in 2010 is uitgekomen op circa 4,2 procent. In 2009 was het gemiddelde ziekteverzuim 4,4 procent.

IWI is een organisatie van professionals en de kwaliteit van de producten wordt vooral geborgd door de kwaliteit van de medewerkers. Een voorwaarde voor professioneel toezicht is dat de medewerkers over de noodzakelijke kennis beschikken. Het opleidingsplan van IWI is de basis voor de verdere ontwikkeling van het kennisniveau van de IWI-medewerkers. In 2010 is een tweede groep van 16 medewerkers van start gegaan met een *mastercourse* methoden en technieken van onderzoek.

Binnen IWI bestaat een interne kenniskring, die adviseert op het gebied van methoden en technieken van onderzoek (zaken als opzet, analyse, conclusies). In 2010 heeft IWI 377.000 euro (4,8 procent van de loonsom) besteed aan opleidingen.

3.4 Middelen

De uitgaven en opbrengsten komen in 2010 aanmerkelijk lager uit dan begroot. Dit komt doordat in de begroting 2010 nog geen rekening was gehouden met de gevolgen van de reorganisatie van IWI per 1 maart 2010. Als gevolg hiervan is de formatie van IWI afgenomen van 174,6 fte per ultimo 2009 tot de richtinggevende formatie van 83,7 fte voor 2011.

Bij de reorganisatie zijn de taken op het gebied van arbeidsveiligheid (9,5 fte) overgegaan naar de Arbeidsinspectie en de uitvoering van de wettelijke taken (13,5 fte) naar de Auditdienst van het ministerie van SZW. Ook zijn 3,3 fte overgegaan naar de afdeling Documentatie, Communicatie en Archief van de directie Bedrijfsvoering van het departement.

De begroting van IWI is onderdeel van de begroting van het ministerie van SZW. IWI is een baten-lastendienst en wordt betaald voor de producten die zij levert. In 2010 was de opbrengst voor de geleverde producten 12,6 miljoen euro. Mede als gevolg van genoemde reorganisatie van IWI per 1 maart 2010 is dit 5,75 miljoen euro lager dan begroot. Ook de lasten zijn aanmerkelijk lager dan begroot. Het saldo van baten en lasten komt positief uit op 112.000 euro. De uitgaven bestaan voor ruim 70 procent uit personele kosten. Deze komen in vergelijking met de begroting 5,6 miljoen euro lager uit. Dit komt met name door de lagere bezetting.

In de begroting 2010 was nog rekening gehouden met een bezetting van 174,6 fte; de gemiddelde bezetting was echter 92,4 fte. Daarnaast had IWI in 2010 gemiddeld 32,2 fte medewerkers gedetacheerd en 8,7 fte medewerkers met bijzondere taken. De lasten van de gedetacheerde medewerkers en de medewerkers met bijzondere taken zijn in 2010 toegerekend aan de betreffende reorganisatievoorzieningen. De detacheringsofbrengsten zijn ten gunste van de voorzieningen gebracht.

Voor de inhuur van medewerkers op vacatureplaatsen, externe deskundigen en uitbestede projecten was in de begroting ruim 900.000 euro opgenomen. De uitgaven beliepen circa 600.000 euro en bleven daarmee ruim onder de begrotingsvoorziening. De uitgaven aan rechtspositionele regelingen, opleidingen en overige personeelskosten bleven als gevolg van een terughoudend beleid ruim 100.000 euro achter bij de begroting.

In 2010 waren de materiële kosten 1,5 miljoen euro lager dan begroot door lagere uitgaven voor automatisering/ICT, huisvesting en bureaustkosten. De kosten voor automatisering/ICT gaven een onderbesteding van 100.000 euro te zien door de lagere kosten voor de kantoorautomatisering als gevolg van de lagere bezetting en lagere kosten voor vaste telefonie. De bureaustkosten kwamen 300.000 euro lager dan begroot. De onderbesteding ontstond vooral door de lagere bezetting en het wegvallen van de kosten van de chauffeursdienst.

De huisvestingskosten kwamen 1,1 miljoen euro lager uit dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten van kantoorruimte als gevolg van de reorganisatie overbodig is geworden. Daarnaast is rekening gehouden met een correctie van de huur en facilitaire kosten van de per 1 september 2009 aan het ministerie van BZK overgedragen kantoorruimte.

De dotatie voorzieningen betreft in hoofdzaak een dotatie aan de voorziening voor onderhanden werk van ruim 1 miljoen euro. Deze dotatie dient plaats te vinden omdat er twee projecten uit de tarievennota 2009 over de jaargrens naar 2011 lopen. Omdat voor deze projecten in 2010 weinig uren waren begroot dient er voor de meeruren een dotatie aan deze voorziening plaats te vinden. Daarnaast wordt als gevolg van het herwaarderden van de voorzieningen ultimo 2010 een bedrag van 600.000 euro aan de voorzieningen reorganisatie 2009 gedoteerd en 100.000 euro aan de voorziening reorganisatie 2007.

Uit de voorziening voor onderhanden werk valt 300.000 euro vrij als gevolg van het afronden van producten uit voorgaande tarievennota's. Daarnaast valt er door het herwaarderden van de voorziening voor wachtgeldverplichtingen van voormalig Ctsv'ers ultimo 2010 100.000 euro vrij uit de betreffende voorziening.

Geraadpleegde literatuur

CPB, Gematigde groei in onzekere tijden, CPB-Nieuwsbrief, december 2010

CBS, Conjunctuur verbetert verder, CBS, 27 januari 2011

CBS, In 2010 bijna 50 duizend werklozen meer dan in 2009, CBS, 20 januari 2011

CBS, Statline, consumentenprijzen en inflatie, stand 10 februari 2011

CBS, statline, 15 december 2010

Divosa, Monitor 2010 deel 2, Maatwerk zonder meerwerk, november 2010

Groot, I, A. Hyema en L. Kok, Effectiviteit van re-integratie voor WW'ers, SEOR, 2006

Hof, S. Uit de armoede werken, SCP, september 2010

Kamerstukken II 2008/2009, 26448, nr. 395, Tweede Kamer en Kamerstukken II 2008/2009, 31700 XV, nr. 58

Ministerie van SZW, Beleidsdoorlichting artikel 23, januari 2007

Ministerie van SZW, Plan van aanpak re-integratie, SZW, november 2008

Ministerie van SZW, , koppeling minimumloon aan contractloon, Brief aan de Twewede Kamer van 1 maart, 2010ASEA/CSI/2010/3846

Ministerie van SZW, 'Arbeidsgehandicapte en arbeidsongeschiktheid', Brief aan de Tweede Kamer, 2 december, 2010

Regerakkoord VVD-CDA, Vrijheid en verantwoordelijkheid, 30 september 2010

Tempelman, C., C. Beren en L. Kok, L, Kosten en resultaten van re-integratie, SEO, 2010

UWV, Kwartaalverkenning IV, UWV, januari 2011

UWV, Jaarverslag 2010, maart 2011

UWV, Ontwikkeling Werkpleinen 2010, UWV, januari 2011

UWV, Jaarverslagen 2008, 2009 en actuele informatie UWV-website

Vrooman, Cok, cs., Armoedesignalement 2010, SCP, december 2010

Financiële overzichten 2010

Balans per 31 december 2010 (x € 1.000)	2010	2009
Activa		
Immateriële vaste activa	273	347
Materiële vaste activa		
Grond en gebouwen	41	50
Installaties en inventarissen	90	125
Dienstauto's	-	9
Vlottende activa		
Vorraden	-	-
Onderhanden werk	2.314	4.530
Vorderingen	1.657	3.062
Nog te ontvangen/voortuitbetalingen	82	73
Liquide middelen	12.453	15.194
Totaal activa	16.910	23.390
Passiva		
Vermogen		
Exploitatiereserve	652	640
Wettelijke reserve	-	347
Onverdeeld resultaat	112	2
Langlopende schulden		
Leningen	-	-
Voorzieningen	8.904	13.081
Kortlopende schulden		
Crediteuren	1.679	102
Nog te betalen	1.131	2.028
Voortuitontvangen bedragen	4.432	7.190
Totaal passiva	16.910	23.390

Staat van baten en lasten 2010 (x € 1.000)	Begroting	Realisatie	Verschil
Baten			
Opbrengst departement SZW	18.370	12.622	-5.748
Rentebaten	40	76	36
Buitengewone baten	-	-	-
Vrijval voorziening	-	399	399
Exploitatiebijdrage	-	-	-
Totaal baten	18.410	13.097	-5.313
Lasten			
Apparaatskosten			
Personele kosten	14.765	9.141	-5.624
Materiële kosten	3.525	2.030	-1.495
Afschrijvingskosten			
Materieel	35	46	11
Immaterieel	75	74	-1
Rentelasten	10	12	2
Dotaties voorzieningen	-	1.682	1.682
Buitengewone lasten	-	-	-
Totaal lasten	18.410	12.985	-5.425
Saldo van baten en lasten	-	112	112

Lijst van afkortingen

AFM	Stichting Autoriteit Financiële Markten
AI	Arbeidsinspectie
B&W	Burgemeester en wethouders
BKWI	Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
CVS	Chronisch vermoeidheidssyndroom
DNB	De Nederlandsche Bank
IAU	Incidentele aanvullende uitkering WWB
IB	Stichting Inlichtingenbureau Gemeenten
IWI	Inspectie Werk en Inkomen
KCC	Klantcontactcentrum
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland
MAU	Meerjarig aanvullende uitkering WWB
RWI	Raad voor werk en inkomen
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
SIOD	Sociale inlichtingen- en opsporingsdienst
Sisa	Single information, single audit
SRG	Statistiek re-integratie gemeenten
SUWI	Wet Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T-toets	Toezichtbaarheidstoets
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WIJ	Wet investeren in jongeren
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet werk en bijstand
zbo	zelfstandig bestuursorgaan

Publicaties van de Inspectie Werk en Inkomen

2011

- R10/11 De burger bediend in 2010
- R10/10 Balans in Dienstverlening

2010

- R10/09 Participatie in crisistijd
Afsluiting drie jaar toezichtonderzoek naar de uitvoering van het beleidsprogramma 'Iedereen doet mee'
- R10/08 Het Chronisch vermoeidheidssyndroom
De beoordeling door verzekeringsartsen
- R10/07 Armoedebestrijding
- R10/06 Risicobeheersing en re-integratiebudgetten UWV
- R10/05 Implementatie van eenmalige gegevensuitvraag
Jaarplan 2011
- R10/04 Maatwerk bij meervoudigheid
Domeinoverstijgende dienstverlening aan mensen met meervoudige problematiek
- R10/03 Dienstverlening op maat
Het voorkomen van werkloosheid en arbeidsongeschiktheid in tijden van crisis
- R10/02 UWV en Walvis
Negende rapportage
- R10/01 Arbeidsontwikkeling Wsw in beeld
Jaarverslag 2009

U kunt deze publicaties opvragen bij:

Inspectie Werk en Inkomen
Stafafdeling
Postbus 11563 | 2502 AN Den Haag
E-mail communicatie@iwiweb.nl
Website www.iwiweb.nl
Telefoon (070) 304 44 44
Fax (070) 304 44 45

Colofon

Mei 2011

Interviews: Castel Communicatie, Amsterdam
Vormgeving: Corps Ontwerpers, Den Haag
Fotografie: Bas Kijzers, Den Haag (omslag),
Wim van der Spiegel, Den Haag (interviews)
Druk: Vijfkeerblauw, Rijswijk

Inspectie Werk en Inkomen
Postbus 11563
2502 AN Den Haag

T 070 304 44 44
E communicatie@iwiweb.nl
I www.iwiweb.nl

ISBN 978-90-5079-244-8

Inspectie Werk en Inkomen
Postbus 11563
2502 AN Den Haag

T (070) 304 44 44
E communicatie@iwiweb.nl
I www.iwiweb.nl

